Jëfi ndaw yi Almasi yónni

Yeesu Almasi yéeg na asamaan

1 Yaw Tewofil, sama téere bu jëkk ba, def naa
ca mboolem ndoortel jëfi Yeesu ak njàngleem,
2 ba ca bés, ba ñu ko yéegee, gannaaw ba mu
joxee ndaw ya mu tànnoon, ay ndigal, Noo gu
Sell gi jottli. 3 Ndaw yooyu itam la teew fi seen
kanam ci firnde yu leer te bare, gannaaw ay
coonoom. Diiru ñeent fukki fan la leen feeñu,
di leen wax lu jëm ci nguurug Yàlla.
4 Ba mu nekkee ak ñoom, da leena sant, ne
leen: «Buleen jóge Yerusalem, négleen digeb
Baay bi ngeen dégge ci sama gémmiñ. 5 Ndax
cim ndox la Yaxya daan sóobe, waaye yeen ci
Noo gu Sell gi lees leen di sóob fii ak fan yu
néew.»
6 Naka lañu daje fa moom, daldi koy laaj, ne
ko: «Sang bi, ndax ci jii jamono ngay sampaat
nguurug Israyil?» 7 Mu ne leen: «Du yeena wara
xam jamono jeek bés, bi Baay bi jàpp ci sañ-
sañu boppam. 8 Waaye Noo gu Sell gi mooy wàcc
ci yeen, ngeen soloo dooleem, daldi doon samay
seede ci Yerusalem, ak ci diiwaanu Yude gépp ak
ci Samari, ba ca cati àddina.»
9 Naka la wax loolu, ndaw yay xoole, ñu jekki
yéegee ko fa, aw niir daldi leen koy làq. 10 Ña
nga téen, ne jàkk asamaan, Yeesu di wéy. Ci biir
loolu ñaar ñu sol yére yu weex ne seef ci seen
wet. 11 Ñu ne leen: «Yeen waa Galile, lu ngeen

di taxaw nii di séentu asamaan? Yeesu male ñu yéegee fi seen biir, yóbbu asamaan, nii ngeen ko gise, mu jëm asamaan, ni lay délsee.»

Maccas wuutu na Yuda Iskaryo

12 Booba la ndaw ya jóge ca tund woowu ñuy wax tundu Oliw, te digganteem ak Yerusalem tollook kemu dox bi yoon maye ci bésub Noflaay, yemook benn kilomet. Ñu dellu nag Yerusalem.
13 Ñu agsi, yéeg ca néegu kaw taax ma, fa ñuy dal naka jekk.

Piyeer a nga ca, ak Yowaan,
ak Yanqóoba ak Àndre,
ak Filib ak Tomaa,
ak Bartelemi ak Macë,
ak Yanqóoba doomu Alfe,
ak Simoŋ farlukatu moom-sa-réew ba,
ak Yuda doomu Yanqóoba.

14 Ñu mànkoo ñoom ñépp ngir saxoo ñaan ci Yàlla, ànd ceek jigéen ñi ak Maryaama ndeyu Yeesu, ak rakki Yeesu yu góor.

15 Ci fan yooyu la Piyeer taxaw ca digg bokk ya, ña fa daje di mbooloo mu tollu ci téeméer ak ñaar fukk (120). Mu ne leen: 16 «Bokk yi,
Mbind mi moo waxe woon Noo gu Sell gi lu jiitu, ci gémmiñu Daawuda, wax ju jëm ci Yuda mi jiite nit ña, ba ñu jàpp Yeesu. Mbind moomu nag fàww mu sotti. 17 Ci nun la Yuda bokkoon,
te amoon na it cér ci sunu liggéey bii.»

18 Yuda nag gannaaw ba mu jëndee ab tool ca peyu ñaawtéefam ja, ca la daanu, jiital boppam, biir ba fàcc, butit ya tuuru. 19 Waa Yerusalem
yépp a ko yég, ba tax ñu tudde tool ba Akeldam,

mu firi Toolu deret, ci seen làkk. [20] «Ndax
bindees na ci téereb Sabóor ne:
“Yal na këram gental,
yàlla bu fa kenn dëkkeeti,
yal na keneen jagoo sasam.”
[21] Am na nag ay nit ñu àndoon ak nun mboolem
diir bi Sang Yeesu dee dem ak a dikk ci sunu
biir, [22] dale ko ca ba ko Yaxya sóobee ci ndox,
ba bés ba ko Yàlla jëlee fi sunu biir, yéege ko.
Kon nag kenn ci ñooñu war naa bokk ak nun,
seede ndekkitel Yeesu.»
[23] Ci kaw loolu ñu tudd ñaar: Yuusufa, mi ñu
dippee Barsabas, te ñu di ko wax Yustus itam,
ak Maccas. [24] Ñu daldi ñaan ne: «Boroom bi,
yaw mi xam xolu ñépp, won nu ki nga tànn ci
ñaar ñii, [25] mu jël wàllam ci liggéey bi, te muy
céru ndaw bii Yuda wacc, ba fekki wàll wa mu
yelloo.» [26] Ñu tegal leen nag bant, bant ba dal ca
Maccas, mu dolliku ca fukki ndaw yaak benn.

2

Noo gu Sell gi dikk na

[1] Ba bésu màggalu Pàntakot agsee, ñoom
ñépp a bokk daje benn bérab. [2] Ca saa sa coow
jollee asamaan, mel ni riirum ngelaw lu bare
doole, daldi fees dell biir kër ga ñu toog. [3] Ci kaw
loolu ay làmmiñ yu mel ni tàkk-tàkki sawara
feeñu leen, làmmiñ ya séddlikoo, daldi toŋ ci
kaw kenn ku nekk. [4] Ñoom ñépp nag feese Noo
gu Sell gi, tàmbalee làkk làkk yu wuute, na leen
ko Noo gi manloo.

5 Booba ay toppkati yoonu Yawut a nga dëkke
Yerusalem, te bawoo ci xeeti àddina yépp.
6 Naka la coow li jolli, nit ñi daje, ku nekk
ci mbooloo mi dégg ñuy làkk sa làkku bopp,
mbooloo ma jaaxle. 7 Ñu boole waaru ak yéemu,
naa: «Ñii di wax nii ñépp, xanaa duñu waa
Galile? 8 Ana nu kenn ku nekk ci nun nag mana
dégge ñuy wax ci làmmiñ wi nga nàmp? 9 Muy
waa Pàrt, ak Medd ak Elam ak Mesopotami ak
Yude ak Kapados ak Pont ak Asi, 10 ak Firisi ak
Pamfili ak Misra ak wàllu Libi ga dendeek Siren,
ak gan ñi jóge Room, 11 ak Yawuti njuddu-ji-réew
yeek tuubeen ñi, ak waa Keret ak Arabi, nun
ñépp a leen dégg ci sunu làmmiñi bopp, ñuy
siiwtaane jaloore yu Yàlla!» 12 Ñépp waaru, ba
jànnaxe, di wax ci seen biir naa: «Lii lu muy
tekki nag?» 13 Teewul ñenn ñay ñaawle, ne: «Ñii
daal biiñ bu bees doŋŋ lañu naan ba màndi.»

Piyeer yee na mbooloo ma

14 Ci kaw loolu Piyeer taxaw, mook Fukk ñaak
benn, daldi àddu ca kaw, ne: «Yeen bokki
Yawut yi, ak mboolem yeen ñi dëkke Yerusalem,
dégluleen bu baax sama kàddu, ba xam lii lu
mu doon. 15 Ñii màndiwuñu, ni ngeen ko fooge,
ndax yoor-yoor doŋŋ a jot. 16 Lii kay mooy kàddu
ga Yonent Yàlla Yowel jottli woon, ne:
17 “Yàlla nee:
Mujug jamono, maay tuur samag Noo
ci kaw wépp suux;
seeni doom, góor ak jigéen di biral waxyu,
seeni xale yu góor di gis ay peeñu,
màggat ñi di gént ay gént.

18 Kera jant yooyu, sama jaam ñi, góor ak jigéen,
maa leen di tuur samag Noo,
ñuy biral waxyu.
19 Te maay def ay kiraama fi asamaan
aki firnde ci dun bi fi suuf;
muy deret ak sawara ak niiru saxar.
20 Jant beey soppliku ag lëndëm,
weer wi doon deret,
bésub Boroom bi doora taxawe màggaay ak daraja.
21 Su boobaa, ku woo Boroom bi wall ciw turam,
dinga raw.”

22 «Yeen bokki Israyil, dégluleen wax jii! Yeesu
waa Nasaret bi, Yàlla moo firndeele ag dëggoom,
ay kéemaan aki kiraama aki firnde yu mu sottale
jëmmu Yeesu moomu fi seen biir, te loolu xam
ngeen ko xéll. 23 Nit kooku ñu jébbale ni ko Yàlla
dogale te nasoon ko lu jiitu, yeena ko daajloo
yéefar yi ci bant, reylu ko. 24 Waaye moom la
Yàlla yiwee ci mititu ndee, dekkal ko, ndax dee
amul kàttanu tënk ko. 25 Daawuda wax na ci
mbiram ne:
“Maa doon gis Boroom bi fi sama kanam saa su nekk,
ndijoor la ma fare,
ba duma tërëf.
26 Moo tax sama xol di nux-nuxi,
samaw làmmiñ di textexi,
samaw suux sax nara nopplujee yaakaar.
27 Doo ma wacc njaniiw moos,
doo seetaan sa waa ju sell, mu yàqu.
28 Yaa ma xamal yoonu dund,
yaa may wéttali ba matal sama mbégte.”

29 «Bokk yi nag, Maam Daawuda, manees na
leena wax ci lu wér ne nelaw na, ba ñu denc
ko, te bàmmeelam a ngi fi, nuy gis ba tey jii.
30 Waaye yonent la woon, te xamoon na ne
Yàllaa ko giñaloon ne ku bokk ci geñoom lay
teg cib jalam. 31 Kon li mu gis te dikkagul
mooy ndekkitel Almasi, te ci mbiram la wax ne
bàyyeesu ko biir njaniiw, te yaramam du yàqu.
32 Yeesu moomu nag, Yàllaa ko dekkal, nu seede
ko, nun ñépp. 33 Yàllaa ko yéege fa ndijooram,
te jot na ci Baay bi Noo gu Sell ga mu dige woon.
Moom la tuur nii tey, ngeen gis ko, dégg ko.
34 Ndax kat du Daawudaa yéeg asamaan, waaye
moom ci boppam moo ne:

“Boroom bi daa wax sama Sang, ne ko:

‘Toogeel sama ndijoor,

35 ba ma def say noon, sa ndëggastalu tànk.’ ”

36 «Kon nag na wóor waa kër Israyil gépp ne
Yeesu moomu ngeen daajoon ci bant, Yàllaa ko
def Sang ak Almasi.»

37 Ba mbooloo ma déggee loolu, naqar wu mel
ni jam-jamu xol la leen def. Ñu ne Piyeer ak
ndaw ya ca des: «Bokk yi, nu nuy def nag?»
38 Piyeer ne leen: «Tuubleen te ku nekk ci
yeen sóobu ci ndox ci turu Yeesu Almasi ngir
njéggalug bàkkaaram, ngeen daldi jot ci Noo
gu Sell giy maye. 39 Ndax dige bi, yeen ak seen
askan a ko moom, ak jaambur ñi féete fu sore
ñépp, mboolem ñi sunu Yàlla Boroom bi woo.»
40 Yeneen kàddu yu bare soññe na leen ko, ñaaxe
leen ko, ne leen: «Muccleen ci gii maas gu
dëng.»

41 Ña nangu kàddug Piyeer nag, ñu sóob leen
ci ndox; bésub keroog lu wara mat ñetti junni
(3 000) yokku nañu ca gëmkat ña.

Gëmkat ñi bennoo, Yàlla barkeel

42 Ci kaw loolu ñu pastéefu ci njànglem ndaw
yi ak ci dundal ag bokkoo, ak ci dagg mburum
bokkoo mi*, ak ci jataayi julli. 43 Ba loolu amee ag
ragal jàpp ñépp, ay kiraama yu bare aki firnde
daldi sottee ca jëfi ndaw ya. 44 Gëmkat ñépp
benn lañu woon te ñoo bokkoon lépp. 45 Ci biir
loolu seeni suuf ak seen alal sax, ñu jaay, séddoo
ko ñoom ñépp na mu dëppook seeni soxla. 46 Bés
bu nekk nag ñu doon benn bopp, saxoo teew ca
kër Yàlla ga, di dagg mburum bokkoo ci këroo
kër, tey bokk lekk ci biir mbég ak woyoflu. 47 Ñuy
màggal Yàlla, ñépp naw leen. Bés bu nekk nag
Boroom bi di yokk ca mbooloo mooma, nit ña
jota mucc.

3

Piyeer doxloo na ab lafañ

1 Piyeer ak Yowaan ñoo doon duggsi kër Yàlla
ga, ngir jullig digg njolloor. 2 Fekk ñu indi fa
waa ju judduwaale lafañ, ñu daan ko teg bés bu
nekk ca bunt, ba ñuy wooye bunt bu Rafet, ca
kër Yàlla ga, ngir muy sarxu ñay duggsi. 3 Waa
ja gis Piyeer ak Yowaan, ñuy dugg ca kër Yàlla
ga, mu di leen sarxu. 4 Ci kaw loolu Piyeer ne ko

---

* **2:42** 2.42 Dagg mburu: moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom lañu mujj di wooye Reeru Sang bi.

jàkk, mook Yowaan, ne ko: «Xool nu.» 5 Lafañ bi
teewlu leen, di leen séentoo ab sarax.

6 Piyeer nag ne ko: «Xaalis ak wurus de,
yoruma ko. Waaye li ma am, jox naa la ko:
ci turu Yeesu Almasi waa Nasaret bi, doxal!»
7 Mu jàpp ci loxol ndijooram, yékkati ko. Ci
saa si ay tànkam aki kostanam dëgër. 8 Mu ne
layy, taxaw, tàmbalee dox, ànd ak ñoom dugg
ca kër Yàlla ga, di dox ak a tëbantu, tey sant
Yàlla. 9 Mbooloo mépp gis ko, muy dox, di sant
Yàlla. 10 Ñu xàmmi ko, xam ne moo daan toog,
di yalwaan ca bunt bu Rafet ba ca kër Yàlla ga.
Ñu jommi ba jommaaral, ba far gëlëm ca la ko
dikkal.

Piyeer waare na

11 Ba loolu amee waa ji taq ci Piyeer ak
Yowaan, ñépp dawsi, sago jeex, ñu yéew leen ca
mbaaru bunt ba ñu dippee Suleymaan. 12 Piyeer
nag gis loolu, àddu, ne mbooloo ma: «Yeen
bokki Israyil, lu ngeen di waaru ci lii? Lu
ngeen nu naa jàkk, mel ni sunu manoorey bopp
mbaa sunug njullite lanu doxloo kii? 13 Moom
Yàllay Ibraayma, di Yàllay Isaaxa, di Yàllay
Yanqóoba, te di sunu Yàllay maam kay, moo
màggal jawriñam Yeesu. Yeen nag yeena ko teg
ciy loxo, jàmbu ko fa kanam Pilaat, te mu naroon
koo bàyyi. 14 Yeen, yeena jàmbu Ku sell ki te jub,
tinul ab bóomkat. 15 Bóom ngeen Kiy dundloo,
waaye Yàllaa ko dekkal, nu seede ko. 16 Gëm
aw turam moo waral turam woowu dooleel nit
kii ngeen gis, xam ko. Kon ngëm moo waral lii;

ngëm gu sababoo ci Yeesu moo ko may mu wér
péŋŋ nii ci seen kanam, yeen ñépp.
17 «Teewul nag bokk yi, xam naa ne ñàkka xam
moo leen taxa jëfe noonu, te loolu it moo dal
seeni kilifa. 18 Waaye Yàlla moo sottale noonu
la mu yégle woon lu jiitu, yonent yépp jottli,
ne Almaseem dina sonn. 19 Kon nag tuubleen
te dëpp, ndax seeni bàkkaar faru. 20 Su boobaa
jamonoy péex ay bawoo ci Boroom bi, te mooy
yebal Almasi mu leen jagleel, te muy Yeesu.
21 Moom la asamaan wara dalal, ba kera jamono
ja lépp di dellu jag, na ko Yàlla waxe woon,
yonent yu sell ya woon jottli. 22 Musaa kay noon
na: “Boroom bi seen Yàlla mooy seppee ci seenu
xeet ab yonent ni man; nangeen ko déggal ci
lépp lu mu leen wax. 23 Képp ku déggalul yonent
boobu, dees na la xettee ci xeet wi, sànk la.”
24 «Te it mboolem yonent yi wax, dale ko ci
Samiyel ak ñi ko wuutu, ñoom it yégle woon
nañu bés yii nuy dund. 25 Yeen nag yeenay donoy
yonent yi te yeenay séddu ci kóllëre, gi Yàlla
fasoon ak seeni maam, ba mu nee Ibraayma:
“Ci saw askan la xeeti àddina yépp di barkeel.”
26 Yeen la Yàlla jëkka wool jawriñam, daldi koy
yebal ci yeen, ngir barkeel leen, waññee kenn ku
nekk ci yeen, mu moy jikkoom yu bon.»

4

Piyeer ak Yowaan daje nañook àttekat ya

1 Naka la Piyeer ak Yowaan di wax ak mbooloo
ma, sarxalkat yaak jawriñu kër Yàlla gaak
Sadusen ya ne jimeet ci seen kaw. 2 Fekk na

leen ñéññ ca la ñuy waare ak a yégle ndekkitel
Yeesu, te loolu di dëggal ne ndee-ndekki, lu am
la. 3 Ñu daldi leen teg loxo, tëj leen ba ca ëllëg
sa, ndax booba guddi na. 4 Fekk na nag, ñu bare
ca ña jotoona dégg kàddu ga gëm nañu, ba limu
gëmkat ña tollu ci juróomi junni (5 000).

5 Ca ëllëg sa kilifay Yawut yi ak mag ñi
ak firikati yoon yi daje Yerusalem. 6 Anas,
sarxalkat bu mag ba ca la, ak Kayif ak Yowaan
ak Alegsàndar, ak mboolem bokki sarxalkat bu
mag. 7 Ñu taxawal Piyeer ak Yowaan ca digg ba,
laaj leen ne: «Yeen, lii ngeen def, ci ban xam-
xam, ak ci wan tur ngeen ko defe?»

8 Fa la Piyeer feese Noo gu Sell gi, ne leen:
«Yeen kilifay xeet wi ak mag ñi, 9 ndegam yoon
moo nuy laaj lu jëm ci ndimbal lu ab lafañ jagoo,
ak ci man pexe la lafañ bi mucce, 10 xamleen xéll,
yeen ñépp ak bànni Israyil gépp, ne ci turu Yeesu
Almasi waa Nasaret bi, ki ngeen daajoon ci bant,
te Yàlla dekkal ko, ci turam doŋŋ la kii wére, ba
taxaw ci seen kanam. 11 Yeesu moomu mooy:
“Doj wi ngeen beddi woon, yeen tabaxkat yi,
te mu mujj di doju coll wi.”
12 Mucc kat amul ci keneen, ndax fi asamaan
tiim, mayeesul fi nit ñi weneen tur wu nu wara
mucce.»

13 Ba waa kurélu àttekat ya gisee fit, wi Piyeer
ak Yowaan àndal, te ñu xam ne niti neen ñu
masula jàng lañu, dañoo waaru. Xamoon nañu
nag ne ñook Yeesoo nekkoon. 14 Te itam ka ñu
wéral a nga taxaw fa seen wet, ñuy gis. Manuñu
caa tegati dara. 15 Ba mu ko defee ñu joxe ndigal,
génne leen, daldi gise ci seen biir. 16 Ñu ne: «Lu

nuy def ak ñii? Ndax kat firnde lu leer sottee na
fi ci ñoom; leer na nàññ waa Yerusalem gépp,
te manunu koo weddi. 17 Waaye kat bu mbir mi
gëna siiw ci xeet wi. Nan leen tëkku, ngir aaye
leen ñu waxati kenn tur woowu.»
18 Ñu woo leen nag, aaye leen, ne leen may-
atuñu leen benn yoon ñu waxati lenn, mbaa ñuy
jàngale ci turu Yeesu. 19 Piyeer ak Yowaan ne
leen: «Ndax li jaadu fa Yàlla mooy nu déggal
leen, yeen, bàyyi Yàlla? Yeenay àtte loolu.
20 Waaye nun, li nu gis, dégg ko, manunu koo
baña wax.» 21 Ba loolu amee ñu tëkkuwaat
leen, door leena yiwi, ñu dem, gannaaw manuñu
leena mbugal te amuñu bunt ci ñoom ndax
mbooloo ma, te ñépp di màggal Yàlla ca la xew,
22 ngir waa, ja kéemtaan ga wérloo amoon na lu
wees ñeent fukki at.

Mbooloom gëmkat ñi ñaan na ci Yàlla

23 Gannaaw ba ñu yiwee Piyeer ak Yowaan, ñu
dem ca seen bokki gëmkat, nettali leen mboolem
la leen sarxalkat yu mag yaak mag ña wax. 24 Ba
ko bokk ya déggee, ñoom ñépp a mànkoo, daldi
yékkati kàddug ñaan fa Yàlla, ne: «Buur Yàlla,
yaa sàkk asamaan ak suuf ak géej ak lépp li ci
biir. 25 Yaa waxe Noo gu Sell gi ci sunu gémmiñu
maam Daawuda sa jaam bi, nga ne:
“Lu xeeti àddina di riir?
Lu xeet yiy lal pexey neen?
26 Buuri àddinaa jógandoo,
kilifa yee lëkkoo ci kaw Boroom bi ak Al-
maseem.”
27 Dëgg la moos, ndax ci dëkk bii la Erodd
ak Poñsë Pilaat lëkkoo, ànd ak xeeti àddinaak

bànni Israyil ci kaw Yeesu, sa ndaw lu sell li
nga fal. 28 Noonu it lañu sottale mboolem li nga
dogale woon sa loxo ak sa coobare. 29 Léegi nag
Boroom bi, bàyyil xel seeni tëkkoo te nga may
nu, nun say jaam, nuy waxe sa kàddu fit wu mat
sëkk. 30 Ngalla tàllalal sa loxo ngir di wéral ak
a amal ay firnde aki kéemaan ci turu Yeesu, sa
ndaw lu sell li.»
31 Ba ñu ñaanee ba noppi, bérab ba ñu daje
daa yëngu, ñu feese Noo gu Sell gi ñoom ñépp;
ñu daldi tàmbalee waxe fit kàddug Yàlla gi.

Gëmkat ñi ñoo bokkoon lépp

32 Ci kaw loolu mboolem gëmkat ñi bokk menn
xel, ak benn xalaat. Du kenn ku ne moo moom
lenn ci alalam, waaye ñoo bokkoon lépp ci seen
biir. 33 Ndaw yi nag di seedee doole ju réy ne
Sang bi Yeesu dekki na, yiw wu yaa di leen dikkal
ñoom ñépp. 34 Kenn ci ñoom ndóolul, ndax képp
ku ciy boroom suuf mbaa ay kër, da koy jaay, indi
njég li, 35 teg ko ci kanam ndaw yi. Su ko defee
ku nekk séddu ca la dëppook soxlaam.
36 Ku mel ni Yuusufa, bokk ci giirug Lewi,
te dëkke dunu Sippar, ndaw yi daan ko wax
Barnaba, mu firi Ñaaxekat bi, 37 ab tool la
amoon. Da koo jaay, indi xaalis bi, teg fi kanam
ndaw yi.

5

Mbugal dab na Anañas ak Safira

1 Naka noonu ku ñuy wax Anañas, te ku ñuy
wax Safira di jabaram, daldi jaay aw làccu suuf.
2 Mu yégook jabaram, daldi làq lenn ca njég ga,

ba noppi indi la ca des, teg ko ca kanam ndaw
ya.
3 Ba loolu amee Piyeer ne ko: «Anañas, lu
waral Seytaane di fees sab xol, ba ngay wor Noo
gu Sell gi, di làq lenn ci njégu tool bi? 4 Ba mu
jaragul, du yaa doon boroom? Gannaaw ba mu
jaree it, xanaa du njég gaa ngi sa loxo ba tey?
Ana noo mana xajale mii mébét ci sa xol? Du nit
nga wor de, waaye Yàlla nga wor.»
5 Naka la Anañas dégg kàddu yooyu, daldi
daanu, dee. Tiitaange lu réy nag dikkal ña ko
dégg ñépp. 6 Ba loolu amee xale yu góor ya dikk,
sàng ko, yóbbu suuli.
7 Ñu teg ca lu wara tollook ñetti waxtu,
jabaram duggsi, te yégul la xew. 8 Piyeer ne ko:
«Wax ma, nàngam ngeen jaaye tool bee?» Mu ne
ko: «Waaw, nàngam la.»
9 Ci kaw loolu Piyeer ne ko: «Ana lu ngeen di
mànkoo, di nattu Noowug Boroom bi? Déglul,
tànk yi suuli woon sa jëkkër a ngoogu ci bunt
bi di la yóbbusi yaw it.» 10 Ca saa sa ndaw sa
daanu cay tànkam, dee. Xale yu góor yi duggsi,
fekk ko mu dee; ñu yóbbu ko, suul ko ca wetu
jëkkëram. 11 Ba loolu amee tiitaange ju réy a
jàpp mbooloom gëmkat ñépp, ak ña ko dégg
ñépp.

Ndawi Almasi faj nañu ñu bare

12 Ci kaw loolu ay firnde ak kéemaan yu bare
di sottee ci loxol ndaw yi, ci biir askan wi.
Gëmkat ñi nag di bokk daje ñoom ñépp fa ñuy
wax Mbaarum Suleymaan, ca biir kër Yàlla ga,
13 waaye kenn ca ña ca des ñemewula jaxasoo

ak ñoom. Teewul askan wa nawloo leen lool.
14 Gëmkati Sang bi nag di gëna bare, ñuy wàllisi,
ba doon mbooloo mu mag, góor ak jigéen. 15 Nit
ñi dem bay génne jarag ji ci mbedd yi, teg leen
ci ay laltu aki basaŋ, ngir bu fa Piyeer jaaree, lu
bon bon takkndeeram mana dal ñenn ci ñoom.
16 Ci biir loolu nit ñu bare bàbbeekoo ca dëkk
ya séq Yerusalem, indi ay jarag ak ñu rab yu bon
sonal; ñoom ñépp daldi wér.

Fitnaal nañu ndaw yi

17 Ba mu ko defee xolu kañaan dugg sarxalkat
bu mag ba, ak mboolem ña ko dar, te di waa
ngérum Sadusen ña. 18 Ñu teg ndaw ya loxo, tëj
leen ca kaso ba. 19 Ca guddi ga nag malaakam
Boroom bi ubbi bunti kaso ba, génne leen, ne
leen: 20 «Demleen taxaw ca digg kër Yàlla ga,
ngeen xamal askan wi mboolem lu jëm ci dund
gii.» 21 Gannaaw ba ñu déggee loolu, ba bët set,
ñu dugg ca kër Yàlla ga, di waare.

Ci biir loolu sarxalkat bu mag ba ak ña ko dar,
dikk, woolu kurélu àttekat ya, mboolem kurélu
njiiti bànni Israyil; ñu yónnee, ngir jëli ndaw ya
ca kaso ba. 22 Dag ya nag dikk, fekkuñu leen ca
kaso ba, ñu dellu yégleji ko, 23 ne: «Danoo fekk
kaso ba tëje ràpp, wattukat ya taxaw ca bunt ya.
Nu tijji, fekkunu kenn ca biir!»

24 Jawriñu kër Yàlla ga ak sarxalkat yu mag ya
dégg loolu, daldi jaaxle lool ci ndaw yi, di xalaat
nu mbir miy mujje.

25 Mu am ku dikk, ne leen: «Ña ngeen tëjoon
kaso déy a nga noonu ca kër Yàlla ga, di waare.»
26 Ci kaw loolu jawriñu kër Yàlla ga ak dag ya jëli

ndaw ya ndànk, bañ leena jaay doole, ngir ragal
nit ñi sànni leen ay doj.

27 Ñu indi leen, taxawal leen ca kanam kurélu
àttekat ya, sarxalkat bu mag ba laaj leen,
28 ne: «Xanaa aayewunu leen woon ne buleen
waareeti mukk ci woowu tur? Yeena ngi nii
ubale Yerusalem ak seen waare, ngeen nar nu
cee gàdduloo bakkanu nit kii!»

29 Piyeer ak ndaw ya ca des nag ne leen:
«Yàlla lees wara déggal, waaye du nit. 30 Sunu
Yàllay maam moo dekkal Yeesu, mi ngeen wékk
ci bant, bóom ko. 31 Moom la Yàlla yékkati ci
wetu ndijooram, def ko muy Njiit, di Musalkat,
ngir may bànni Israyil ag tuubeel ak njéggalug
bàkkaar. 32 Nun noo seede loolu, nook Noo gu
Sell, gi Yàlla jagleel ñi ko déggal.»

33 Ba ñu déggee loolu, dañoo mer ba fees, nar
leena rey. 34 Ab Farisen bu ñuy wax Gamalyel, di
jànglekatu yoonu Musaa bu ñépp nawloo, daldi
taxaw ca digg kurélu àttekat ya. Mu joxe ndigal
ngir ñu génne leen ab diir. 35 Ba ñu génnee, mu
ne waa kurél ga: «Yeen bokki Israyil, moytuleen
bu baax li ngeen di def ak nit ñii. 36 Ndaxte
bu yàggul la Tëdas jóg, di jaay daraja, ba lu
wara tollook ñeenti téeméeri nit far ak moom.
Ñu rey ko, ña ko toppoon ñépp tasaaroo, seen
pexe mujjewul fenn. 37 Gannaawam it Yuda mu
Galile jóg, ca jant ya ñu doon lim waa réew mi;
mu yóbbaale mbooloo mu ko topp. Moom itam
dee, ña ko toppoon ñépp tasaaroo. 38 Léegi nag,
dama ne, maanduleen ci ñii, te ba leen, ngir su
seen mébét mbaa seen jëf bawoo ci nit, day yàqu

rekk. 39 Waaye su bawoo fa Yàlla nag, dungeen
ko mana fanq, moytuleena jànkoonte ak Yàlla.»
Ñu daldi fekksi Gamalyel, 40 woowaat ndaw ya.
Ba loolu amee ñu dóor leen, aaye leen ñu waxati
lenn ci turu Yeesu, door leena yiwi.
41 Ndaw ya nag bàyyikoo ca kurélu àttekat ya,
di bég, gannaaw ñoom lañu jàpp ne ñoo yelloo
toroxte ga ñu leen teg ndax Tur wi*. 42 Ci kaw
loolu bés bu nekkaan, muy ca kër Yàlla, di ca biir
kër ya, noppiwuñoo jàngle ak a xamle xibaaru
jàmm bi yéene ne Yeesu mooy Almasi.

6

Tabb nañu taxawukati mbooloom gëmkat ñi

1 Jant yooyu nag, naka taalibe yi di gëna bare,
Yawut ñiy làkk gereg tàmbalee ñaxtu ci kaw
Yawut ñiy wax seen làmmiñu bopp ndax néewal
gu ñu gis ñu néewal ko seeni jëtun ca na ñuy
séddalee ag ndimbal bés bu nekk. 2 Ba mu ko
defee fukki ndaw ya ak ñaar woo mbooloom
taalibe ya, ne leen: «Nu sàggane kàddug Yàlla,
di topptoo mbirum séddale daal, jekkul ci nun.
3 Kon nag bokk yi, seetleen ci seen biir juróom
ñaar ñu rafet seede, soloo Noo gu Sell gi te rafet
xel, nu dénk leen sas woowu. 4 Nun nag nanu
wéye julli gi, ak liggéey bi ci kàddu gi.»
5 Wax jooju daldi neex mbooloo mépp. Ñu
seppi Eccen, nit kufeese ngëm ak Noo gu Sell
gi, seppi Filib ak Porokor ak Nikanor ak Timon
ak Parmenas ak Nikolas, ma dëkke Àncos te dib

* **5:41** 5.41 Tur wa mooy turu Sang Yeesu Almasi.

tuubeen bu duggoon lu jiitu ci yoonu Yawut. 6 Ñu
indi leen fa kanam ndaw ya, ñu ñaanal leen, teg
leen loxo.
7 Ba loolu amee kàddug Yàlla di law, limu
taalibe yi yokku ba bare lool ci biir Yerusalem,
sarxalkat yu bare daldi topp yoonu ngëm wi.

Teg nañu Eccen loxo

8 Ci kaw loolu Eccen, mi yiwu Yàlla def ag leer
fees ko, di def ay kéemaan ak firnde yu mag ci
biir askan wi. 9 Ba loolu amee ñenn ca jàngu
ba ñuy wax jàngub waa Goreel ga, daldi jóg, di
tàmbalee weranteek Eccen. Ay niti waa Siren
a nga ca, ak waa Alegsàndiri, ak waa diiwaani
Silisi ak Asi. 10 Teewul àttanuñu xelam mu rafet,
ak Noo gi muy waxe.
11 Ñu daldi ger ay nit ngir ñu duural ko, ne:
«Noo ko dégg, mu yékkati kàdduy saaga, jëme
ci Musaa ak ci Yàlla.» 12 Ba loolu amee ñu xabtal
nit ñi ak njiit yi, ak firikati yoon yi, ñu ne jalañ,
jàpp Eccen, yóbbu ca kurélu àttekat ya. 13 Ñu
indeeti foofa ay seedey naaféq yu ne: «Kii du
bàyyee wax mukk lu juunoo ak bérab bu sell bii
ak yoonu Musaa. 14 Noo ko dégg mu ne Yeesu
Nasareen boobu dina màbb bérab bii te dina
soppi aada yi nu Musaa bàyyee.»
15 Mboolem ña ca jataayu àttekat ya nag ne
jàkk Eccen; ñu gis xar-kanam ba ne ràññ ni xar-
kanamu malaaka.

7

Eccen layoo na

1 Sarxalkat bu mag ba ne ko: «Ndax loolu
dëgg la?» 2 Eccen ne ko: «Yeen bokk yi, yeen
samay baay, dégluleen! Yàlla, miy Boroom
daraja moo feeñu woon sunu maam Ibraayma,
ba mu nekkee réewum Mesopotami, bala moo
sanc Karan. 3 Mu ne ko: “Jógeel sam réew, jóge
ci say bokk, te nga dem ca réew, mi ma lay won.”
4 «Mu daldi jóge réewum waa Kalde, sanci
Karan. Fa la ko Yàlla toxale gannaaw ba baayam
faatoo, sancal ko ci réew mii ngeen dëkk tey.
5 Taxul mu muurale ko lenn ci réew mii, du sax
fu mu teg tànkam. Teewul mu dig ko, ne moom
lay moomale réew mi, mook askanam wa koy
wuutuji, te fekkul sax mu am doom. 6 Yàlla ne
ko: “Saw askan dinañu toxuji bitim réew, te dees
na leen def ay jaam, mitital leen diiru ñeenti
téeméeri at (400).” 7 Yàlla neeti ko: “Xeet wi
leen di jaamloo nag, man maa leen di mbugal.
Gannaaw loolu dinañu fa génne, jaamusi ma ci
bérab bii.” 8 Yàlla daldi fasook Ibraayma kóllëre
gu mu màndargale xaraf. Moo tax Ibraayma
xarfal doomam Isaaxa, ba mu juddoo ba am
juróom ñetti fan; Isaaxa, Yanqóoba, Yanqóoba,
fukki maam yaak ñaar.
9 «Maam yooyu nag iñaane seen doomu baay
Yuusufa, ba jaay ko njaam, ñu yóbbu ko Misra.
Teewul Yàlla ànd ak Yuusufa, 10 xettli ko ci
coonoom yépp, rafetal xelam, may ko itam
Firawna buuru Misra baaxe ko; mu def ko kilifa
ci Misra ak ci biir ëttu këram gépp.
11 «Ci kaw loolu ab xiif dikkal Misra gépp ak
réewum Kanaan. Mu metti lool. Sunuy maam
nag amatuñu ab dund. 12 Yanqóoba dégg ne ab

dund am na Misra. Ca la fa jëkka yebal sunu
maam ya. 13 Seen ñaareel bi yoon la Yuusufa
xàmmiku ay doomi baayam, Firawna nag doxe
ca xam cosaanu Yuusufa. 14 Ci kaw loolu Yuusufa
yeble, indi baayam ak bokkam yépp, ñuy juróom
ñaar fukki nit ak juróom. 15 Noonu la Yanqóoba
deme Misra, ba faatoo fa, mook sunuy maam.
16 Gannaaw gi lañu toxal seeni yax ca Sikem,
denc leen ca bàmmeel, ba Ibraayma weccikoo
woon xaalis ca doomi Amor ca Sikem.

17 «Ñu dem ba dige ba Yàlla giñaloon Ibraayma
di waaja sotti, yemook xeet wi yokku, di gëna
bare ci Misra, 18 ba beneen buur bu xamul
Yuusufa falu ci Misra. 19 Buur boobu nag di
muusaatu sunu xeet wi, di mitital sunuy maam,
di leen sànniloo seeni liir, ngir ñu baña dund.

20 «Booba la Musaa juddu, rafet ba fa kanam
Yàlla, ñu yor ko ñetti weer ci biir kër baayam.
21 Ba ñu ko sànnee, doomu Firawna ju jigéen a
ko foral boppam, yar ko ni doomam ju mu jur.
22 Musaa nag di ku mokkal mboolem xam-xamu
Misra, te ràññiku lool ci wax ak ci jëf.

23 «Ba ñeent fukki atam matee, xelum seeti
bokki bànni Israyilam dikkal ko. 24 Ci kaw loolu
mu gis ca ku ñuy néewal doole, mu sotle ko,
daldi rey waayi Misra ja, feyul ka mu néewal.
25 Booba Musaa foog na ne ay bokkam xam nañu
ne ciy loxoom la leen Yàlla di indile wall, ndeke
xamuñu ko. 26 Ca ëllëg sa mu juux ci ay Yawut
yuy xeex, di leen jéema jubale, ne leen: “Yeen ay
bokk ngeen, lu tax ngeen di lorante?” 27 Ka doon
néewal doole moroom ma bëmëx Musaa, ne ko:
“Yaw, ku la def njiit mbaa àttekat ci sunu kaw?

28 Xanaa danga maa nara rey, na nga reye waayi
Misra ja démb?” 29 Musaa dégg kàddu googu,
daldi gàddaay, dem dali réewum Majan, ba am
fa ñaari doom yu góor.

30 «Mu teg ca ñeent fukki at, malaaka feeñu
ko ca màndiŋu tundu Sinayi, ci biir tàkk-tàkku
sawara wu jafal ab gajj. 31 Musaa gis peeñu
moomu, yéemu; mu dikk ba jege ko ngir niir ko,
kàddug Boroom bi daldi jib. Mu ne: 32 “Man
maay sa Yàllay maam, maay Yàllay Ibraayma
ak Isaaxa ak Yanqóoba.” Musaa tiit bay lox,
ñemeetula xool. 33 Boroom bi ne ko: “Summil
say dàll, ndax fii nga taxaw, suuf su sell la. 34 Gis
naa bu baax sama coonob ñoñ ci Misra; maa
dégg seeni onk, ba wàcc ngir wallusi leen. Léegi
nag dikkal, ma yebal la Misra.”

35 «Musaa moomu ñu weddi woon, ne ko: “Ku
la def kilifa ak ab àttekat?” Moom nag la Yàlla
def kilifa ak ab jotkat, yebal ko ci ñoom, malaaka
ma feeñu Musaa ca gajj ba, daldi koy jottli
yóbbante ba. 36 Moo leen génne réewum Misra,
moo def ay kéemaan aki firnde ca réew ma, ak
ca géeju Barax ya, ak ca màndiŋ ma, diiru ñeent
fukki at. 37 Musaa moomu moo noon bànni
Israyil: “Yonent bu mel ni man la leen Yàlla
di feeñalal ci seen biiri bokk.” 38 Moom it moo
nekkoon ak mbooloo ma ca màndiŋ ma, mook
malaaka ma doon wax ak moom ca kaw tundu
Sinayi ca sunu wetu maam ya. Moo jot ci kàddu
yuy dund, ngir jottli nu ko. 39 Kooku la sunuy
maam nanguwul woona déggal. Dañu koo far
xarab, namma walbatiku dellu Misra. 40 Ñu ne
Aaróona: “Sàkkal nu ay yàlla yu nu jiite, ndax

Musaa mii nu génne réewum Misra, xamunu lu
ko dal.” 41 Jant yooyu lañu sàkk jëmmu sëllu,
defal jëmm ja ab sarax, di bànneexoo lu ñu
sàkke seeni loxo. 42 Yàlla nag dëddu leen, bàyyi
leen, ñuy jaamu biddiiw yi, ni ñu ko binde ci
téereb yonent yi, ne:

“Yeen waa kër Israyil, saraxu jur ak yeneen sarax,
ndax man ngeen ko daan indil diiru ñeent fukki at ca màndiŋ ma?
43 Molog seen tuur mi, ngeen yóbbaale xaymab jaamookaayam,
ak seen biddiiwu yàlla ji ñu naa Refan,
jëmm yooyu ngeen sàkk, di leen sujjóotal!
Kon nag maa leen di toxal ca wàllaa Babilon.”

44 «Xaymab seede baa nga woon ak sunuy
maam ca màndiŋ ma, ñu sàkke ko na ko ka
doon wax ak Musaa sante, dëppale kook misaal
ma Musaa gisoon. 45 Xayma ba la sunuy maam
jot, dugal ko ci kilifteefu Yosuwe ca biir réewum
xeet, ya leen Yàlla dàqal. Xayma ba nekk fa, ba
ca janti Daawuda. 46 Daawuda, ma Yàlla baaxe
woon, sàkku woon na am màkkaan ngir Yàllay
Yanqóoba. 47 Waaye Suleymaan moo ko mujj
tabaxal kër.

48 «Moona Aji Kawe ji du dëkke lu loxo defar,
mooy la yonent ba ne:

49 “Asamaan sama ngàngunee,
suuf di sama ndëggastal.
Ana kër gu ngeen may tabaxal?
Boroom bee ko wax.
Mu ne: Ana ban bérab laay nopploo?
50 Loolu lépp, xanaa du sama loxoo ko sàkk?”

51 «Yeena dëgër bopp, yeenay boroomi xol ak
noppi yéefar! Dungeen noppee të Noo gu Sell gi?
Maam ya, doom ya rekk! 52 Kan ci yonent yi la
seeni maam fitnaalul? Ñoo rey démb ña yégle
woon ñëwug Aji Jub, ji ngeen wor tey, bóom ko.
53 Yeen de yeena jotoon ci yoonu Musaa, wi ay
malaaka jottli, te taxul ngeen jëfe ko.»

Bóom nañu Eccen

54 Naka lañu dégg loolu, seen xol fuddu, ñuy
yéyu ci kawam. 55 Eccen nag feese Noo gu Sell gi,
ne jàkk asamaan, daldi gis leeru Yàlla, gis Yeesu
taxawe fa ndijooru Yàlla. 56 Mu ne: «Asamaan
a ngii ma gis, mu ubbiku, Doomu nit kaa ngii
taxaw fi ndijooru Yàlla!»
57 Ba loolu amee ñu yuuxu ca kaw, dar seeni
nopp, daldi ànd, ne milib ca kawam; 58 ñu wat-
watee ko, génne ko dëkk ba, di ko dóor ay doj.
Fekk na seede ya summi seeni mbubb, juug ca
tànki benn xalelu góor bu ñuy wax Sóol.
59 Ñuy dóor Eccen ay doj, moom muy ñaan
Yàlla, naan: «Sang Yeesu, nangul sama bakkan!»
60 Mu ne gurub, samp bëti óomam, daldi àddu
ca kaw, ne: «Sang bi, bu leen topp bii bàkkaar.»
Naka la wax loolu, daldi nelaw.

8

1 Sóol nag rafetlu woon na la ñu bóom Eccen.

Fitnaal nañu mbooloo mi

Bésub keroog teg nañu mbooloom gëmkat ña
ca Yerusalem fitna ju metti ba, lu moy ndawi
Almasi, ñoom ñépp a tasaaroo ca diiwaani Yude
ak Samari. 2 Ay nit ñu ragal Yàlla nag rob Eccen,

ñaawlu deeyam lool. 3 Ci biir loolu Sóol moom,
ma ngay jéema faagaagal mbooloom gëmkat ñi,
di dugg ci kër yi, diri góor ak jigéen, génne, ñu
sànni kaso.

Filib waare na ca Samari

4 Gëmkat ña tasaaroo di xamle fépp fu ñu
jaare, xibaaru jàmm bu kàddu gi. 5 Noonu la
Filib deme péeyub Samari, di siiwtaane Almasi.
6 Ba waa dëkk ba déggee mbaa ñu gis kéemaan
ya muy def, ñoo bokk teewlu ay waxam. 7 Ndax
bare na ca ñu rab yu bon jàppoon te mujj bàyyi
leen, génne yuux yu réy; bare na ca it ñu lafañ
ak ñu làggi woon te mujj wér. 8 Muy mbég mu
réy nag ca dëkk boobee.

Ab ñeengokat gis na ku ko joŋ

9 Ku ñuy wax Simoŋ nag yàggoon na ca dëkk
ba, di ñeengo. Ku waar waa Samari la woon,
te doon tuddoo nit ku màgg. 10 Ñépp, mag ak
ndaw, teewlu ko, naan: «Kii mooy dooley Yàlla
ci boppam. Moom lañuy wax "Màggle".» 11 La
ñu ko teewloo woon moo di jëfi ñeengo ya mu
leen yàgga yéeme. 12 Waaye ba ñu gëmee Filib,
ma leen xamal xibaaru jàmm, bi jëm ci nguurug
Yàlla ak turu Yeesu Almasi, góor ak jigéen daldi
nangu, ñu sóob leen ci ndox. 13 Simoŋ ci boppam
gëm, moom it, ñu sóob ko ci ndox. Simoŋ
nag bàyyeetul Filib. Ba mu gisee firnde yaak
kiraama yu mag yay am, moom moo yéemu.

14 Ba ndaw ya ca Yerusalem yégee ne waa
Samari nangu nañu kàddug Yàlla, Piyeer ak
Yowaan lañu fa yebal. 15 Ñu agsi Samari, ñaanal
gëmkat ña, ngir ñu jot Noo gu Sell gi. 16 Ndax

booba Noo gi wàccagul woon ci kenn ci ñoom,
dees leena sóoboon rekk ci ndox ci turu Sang
Yeesu. 17 Ba loolu amee Piyeer ak Yowaan teg
leen loxo, ñu jot Noo gu Sell gi.
18 Simoŋ nag gis noonee mayug Noo, gi saba-
boo ci tegeb loxo bu ndaw ña amal, ba tax mu
indil leen xaalis. 19 Mu ne leen: «Mayleen ma
man itam xam-xam bii, ngir ku ma teg loxo,
nga jot Noo gu Sell gi.» 20 Piyeer ne ko: «Na
sa xaalis ànd ak yaw asaru, ndegam ab xaalis
nga yaakaara jënde mayu Yàlla! 21 Amuloo benn
wàll mbaa ab cér ci lii, ndax sa xol a jubul
ci kanam Yàlla. 22 Réccul nag sa mbon gii, te
ñaan Boroom bi; jombul mu baal la sa mébétu
xol. 23 Ndax gis naa ni nga sóoboo ci wextanu
kañaan, keppu ci ndëngte.» 24 Simoŋ ne leen:
«Ñaanal-leen ma Boroom bi, yeen ci seen bopp,
ngir li ngeen wax lépp, lenn bañ ma cee dab.»
25 Gannaaw ba Piyeer ak Yowaan seedeelee
kàddug Boroom bi, biral ko, Yerusalem lañu
dellu, di xamle xibaaru jàmm bi ci ay dëkki
Samari yu bare.

Filib yee na ab jaraafu Ecopi

26 Menn malaakam Boroom bi nag wax Filib,
ne ko: «Fabul jubal bëj-saalum; yoon wa
kenn jaareetul te bartaloo Yerusalem, jëm Gasa.»
27 Filib fabu, dem. Ndeke am na jenn waayu
Ecopi* ju màggalsi woon Yerusalem. Nit kooku

* **8:27** 8.27 Ecopi ga woon, dees na ko wooye Kuus itam, muy diiwaan bu feggoo woon ak dexu Niil, te nekkoon diggante bëj-gànnaaru Sudan ak bëj-saalumu Misra.

doonoon moraange, te di jaraaf ju mag ju Kàndas
Lingeeru Ecopi; moo doon saytu mboolem alalu
Lingeeru Ecopi. 28 Naka la jaraaf ja màggalsi
bay dellu Ecopi, toog ca watiiram, di jàngaale
téereb Yonent Yàlla Esayi, 29 Noowug Yàlla ne
Filib: «Doxal, dab watiir bale.»
30 Filib dabsi waayi Ecopi ja, daldi dégg muy
jàng téereb Yonent Yàlla Esayi. Mu ne ko: «Ndax
xam nga li ngay jàng?» 31 Mu ne ko: «Nu ma ko
mana xame, te kenn firilu ma ko?» Ba loolu amee
mu ne Filib, mu yéeg, toog ak moom. Filib yéeg.
32 Lii nag mooy dogu mbind ma mu doon biral:
«Dees koo yóbbu ni xar mu ñuy rendiji;
mbete mburt mu ne cell ci kanam ki koy wat,
ubbiwul gémmiñam.
33 Ci biir toroxteem lañu ko xañ dëggam;
kuutaayam nag, ana ku ci mana wax?
Ndegam bakkanam lañu toxale kaw suuf.»
34 Jaraaf ja ne Filib: «Yaw laay laaj, ci kan
la yonent bi wax lii? Boppam lay wax am
keneen?» 35 Filib daldi àddu, tàmbalee ci dog
boobu, xamal ko xibaaru jàmm bi ci mbirum
Yeesu.
36 Ba loolu amee ñu topp yoon wi, ba yem ci
am ndox. Jaraaf ja ne ko: «Ndox a ngii, ana lu
tee ma sóobu ci?» 37 Filib ne ko: «Soo gëmee ci
sa léppi xol, sañ nga ko.» Mu ne ko: «Gëm naa
ne Yeesu Almasi mooy Doomu Yàlla.»
38 Ci kaw loolu jaraaf ja santaane ñu taxawal
watiir ba; Filib ak jaraaf ja wàcc, ñu dugg ñoom
ñaar ca ndox ma, Filib sóob ko ca. 39 Naka lañu
génne ca ndox ma, ngelawal Boroom bi ne cas
Filib, yóbbu, jaraaf ja gisatu ko. Teewul mu topp

yoonam, ànd ak mbég. 40 Filib moom, dëkk ba
ñuy wax Asot la gisaat boppam. Mu wéye di
xamle xibaaru jàmm bi ci dëkkoo dëkk, ba àgg
Sesare.

9

Sóol tuub na

1 Ci biir loolu Sóol moom, noyyeewul lu moy
di tëkkook a jéema bóom taalibey Sang bi. Mu
dem nag ca sarxalkat bu mag ba, 2 di sàkku
ay bataaxal yu ñeel jànguy dëkk ba ñuy wax
Damaas, bataaxal yu yóbbante ndigal lu yeewlu
képp ku ñu fa gis ku bokk ci Yoon woowu, góor
ak jigéen, ngir mu jàpp leen, indi Yerusalem.
3 Naka la Sóol dem ba jub Damaas, ag leer
bawoo asamaan, jekki ne ràyy ci kawam. 4 Mu
daanu ci suuf, daldi dégg baat bu ko ne: «Sóol,
Sóol, lu tax nga di ma bundxatal?» 5 Mu ne:
«Yaay kan Sang bi?» Mu ne: «Man maay Yeesu,
mi ngay bundxatal. 6 Léegi nag, jógal, dugg ci
dëkk bi, dees na la wax li nga wara def.» 7 Nit
ña ànd ak moom a nga taxaw, jommi ba ne cell;
dégg nañu baat bi te gisuñu kenn. 8 Sóol jóg,
xippi, gisul dara; ñu daldi koy wommat, dugal ko
biir Damaas. 9 Diiru ñetti fan gisul dara, lekkul,
naanul.
10 Ab taalibe bu ñuy wax Anañas nag ma
nga woon ca Damaas. Sang bi feeñu ko, ne
ko: «Anañas!» Mu ne ko: «Maa ngi, Sang bi.»
11 Sang bi ne ko: «Demal ba ca mbedd, ma ñuy
wax Mbedd mu jub, te nga seet ca kër Yuda ku
ñuy wax Sóol te dëkke Tàrs. Ma ngay ñaan.
12 Dafa gis cim peeñu ku ñuy wax Anañas duggsi,

teg ko loxo, ngir mu dellu di gis.» 13 Anañas
nag ne ko: «Sang bi, maa dégge ci ñu bare
mbirum kooku, ñu seede mboolem jëf ju bon ji
mu def say nit ñu sell ci biir Yerusalem. 14 Te moo
yor ndigal lu tukkee ci sarxalkat yu mag yi, ngir
yeewlu képp kuy tudd saw tur.» 15 Sang bi ne ko:
«Demal, ndax kooku jumtukaay laa ko tànne,
ngir mu xamali sama tur, xeeti jaambur yi ak
seeni buur, xamal ko itam bànni Israyil. 16 Maa
koy won mboolem coono bi mu wara dékku ngir
sama tur.»

17 Ci kaw loolu Anañas dem, dugg ca kër ga, teg
Sóol loxo, ne ko: «Mbokk mi Sóol, Sang Yeesu,
mi la feeñu woon ci yoon wi nga dikke, moo ma
yebal ci yaw, ngir nga dellu di gis te feese Noo
gu Sell gi.» 18 Ca saa sa lu mel niy waasintóor
wadde ca bët ya, mu dellu di gis. Mu daldi jóg,
ñu sóob ko ci ndox. 19 Ba loolu wéyee, mu lekk,
doora am doole.

Sóol toog na ak taalibe ya ca Damaas ay fan.
20 Ca saa sa la tàmbalee xamle Yeesu ca jàngu ya,
naan Yeesu mooy Doomu Yàlla. 21 Mboolem ña
ko dégg, daldi waaru, naan: «Xanaa du kii moo
doon bóom ñiy tudd woowu tur ci Yerusalem?
Du moo fi dikkoon, ngir yeewlu leen, yóbbu ci
sarxalkat yu mag yi?» 22 Teewul Sóol gëna am
manoore, ba far jaaxal Yawut ñi dëkke Damaas,
di firndeel ne Yeesu mooy Almasi.

23 Ba ñu ca tegee ab diir bu xawa yàgg, Yawut
yi féncoo, ngir reylu ko. 24 Sóol nag yég seen
mébét. Guddi ak bëccëg lañu doon wattu bunti
dëkk ba, ngir bóom ko. 25 Teewul taalibe yi yeb

ko ag guddi ci ag dàmba, jàlle ko ca wàllaa miir
ba, yoor ko.
26 Ba Sóol agsee Yerusalem, jéem naa jaxasook
taalibe yi, waaye ñépp a ko ragal, ndax ñàkka
gëm ag taalibeem. 27 Ci kaw loolu Barnaba ànd
ak moom, yóbbu ko ca ndaw ya. Barnaba nettali
leen, ni Sóol gise Sang bi ca yoon wa, ba mu wax
ak Sóol, ak fit wa Sóol waaree ca Damaas ci turu
Yeesu. 28 Ba loolu amee Sóol ànd ak ndaw yi di
dem ak a dikk ci biir Yerusalem, di waaree aw
fit ci turu Sang bi. 29 Mu boole ci di wax ak a
werante ak Yawut ñiy làkk gereg, te ñoom ñu
di ko fexee rey. 30 Bokki gëmkat ña nag yég ko,
daldi koy yóbbu Sesare, yebale ko foofa, mu dem
Tàrs.
31 Ba mu ko defee mbooloom gëmkat ñi ci
mboolem diiwaani Yude ak Galile ak Samari
daldi am jàmm. Ñuy gëna dëgër, di wéye ragal
Yàlla, tey yokku ci ndimbalal Noo gu Sell gi.

Piyeer faj na nit

32 Piyeer mi doon wër fu nekk nag, am na bés
mu jaare ca ñu sell ña dëkke Lidd. 33 Mu gis
foofa waa ju ñuy wax Ene. Fekk na diiru juróom
ñetti at, cib lal rekk lay tëdd ndax yaram wu
làggi. 34 Piyeer ne ko: «Ene, Yeesu Almasi wéral
na la; jógal, lalal sa bopp.» Mu jóg ca saa sa.
35 Mboolem waa diiwaani Lidd ak Saron nag gis
ko, ñoom ñépp waññiku ci Sang bi.

Piyeer dekkal na nit

36 Dëkk ba ñuy wax Yope, ab taalibe bu jigéen a
nga fa woon, ñu di ko wax Tabita mbaa Dorkas ci
làkku gereg. Def lu baax ak sarxe la saxoo woon.

37 Ci fan yooyu, mu daanu wopp, daldi faatu. Ñu
sang ko, dugal ko ca néegu kaw taax ma. 38 Ci
biir loolu taalibe yi dégg ne Piyeer a nga Lidd, te
Lidd sorewul Yope. Ñu yebal ñaari nit ca moom,
ngir ñaan ko mu ñëw te baña yeex.
39 Piyeer jóg, ànd ak ñoom, ba agsi. Ñu yéege
ko ca néegu kaw taax ma. Ay jëtun a nga fa
woon. Ñoom ñépp di jooyoo, yéew Piyeer, won
ko turki yaak mbubb ya Dorkas defaroon ba muy
nekk ak ñoom.
40 Ci kaw loolu Piyeer dàq ñépp ca biti. Mu
sukk, ñaan, daldi walbatiku jublook néew bi, ne:
«Tabita, jógal!» Mu ne xiféet, gis Piyeer, jóg
toog. 41 Piyeer may ko loxo, yékkati ko. Ba loolu
amee Piyeer woo ñu sell ña, ak jëtun ña, won
leen ndaw sa, muy dund. 42 Mbir ma nag siiw
ca Yope gépp, ñu bare gëm Sang bi. 43 Gannaaw
loolu Piyeer dal na Yope ay fan, kër wullikat bu
ñuy wax Simoŋ.

10

Korney woo na Piyeer

1 Ku ñuy wax Korney, njiitu takk-der la woon
ca Sesare. Ma nga bokkoon ca mbooloo ma ñu
dippee Gàngooru Itali. 2 Ku jullite la woon te
ragal Yàlla, mook waa këram gépp; bare woon
na sarax yu muy yéwéne askan wi, te ñaan ci
Yàlla la saxoo woon.
3 Am peeñu nag dikkal ko digg njolloor, mu
gis ci lu leer malaakam Yàlla, mu duggsi, ne
ko: «Korney!» 4 Korney ne ko jàkk, tiit, ne ko:
«Sang bi, lu mu doon?» Mu ne ko: «Say ñaan

ak say sarax yéeg na fa Yàlla, ba mu bàyyi la
xel. 5 Léegi nag yebleel ca Yope, nga wooluji fa
ku ñuy wax Simoŋ, ñu di ko dàkkentale Piyeer.
6 Ma nga dal ak meneen Simoŋ ma, wullikat ba
këram féete wetu géej.»

7 Naka la malaaka ma wax ak Korney ba dem,
mu woo ñaar ciy surgaam, ak benn takk-der bu
jullite te bokk ciy suqam. 8 Mu nettali leen lépp
nag, daldi leen yebal Yope.

9 Ca ëllëg sa, ñu dem bay jub dëkk ba, yemook
Piyeer yéeg ca kaw taax ma ci digg bëccëg, ngir
ñaan. 10 Mu dem ba xiif, bëgga lekk, ñu di ko
toggal nag lu mu lekk. Ci biir loolu mu daanu
leer. 11 Mu daldi gis asamaan ubbiku, lu mel
ni sér bu mag bu ñu téyee ñeenti lafam, wàcce
asamaan, jëm suuf. 12 Sér baa nga def mboolem
boroom ñeenti tànk, ak dundoot yiy raam, ak
mboolem njanaaw. 13 Mu am baat bu jib, ne
ko: «Piyeer, jógal, rey te lekk.» 14 Piyeer ne
ko: «Mukk, Sang bi, ndaxte masumaa lekk lenn
lu daganul mbaa lu setul.» 15 Teewul baat bi
wax ak moom ñaareel bi yoon, ne ko: «Lu Yàlla
setal, bu ko daganadil.» 16 Menn peeñu moomu
dikkal na ko ñetti yoon. La ca tegu ñu yéege këf
ka asamaan. 17 Piyeer a nga jaaxle lool, di seet
cim xelam lu peeñu ma ko dikkal di tekki, ndeke
nit ña Korney yebaloon laaj nañu kër Simoŋ, ba
dikk taxaw ca bunt ba. 18 Ñu woote, laajte, ne:
«Simoŋ, mi ñuy wax Piyeer, fii la dëkk?»

19 Naka la Piyeer di xalaat ba tey ca peeñu ma,
Noo gi ne ko: «Ñetti nit a ngi nii, di la seet.
20 Wàccal boog, ànd ak ñoom te bul nàttable,

ndax man maa leen yebal.» 21 Piyeer wàcc nag
ne nit ñi: «Maa ngii; ki ngeen di seet, man la.
Lu doon seeni tànk?» 22 Ñu ne ko: «Njiitu takk-
der ba Korney, ku jub, ragal Yàlla, te rafet seede
bu ko xeetu Yawut wépp seedeel, moo jote ci
malaaka mu sell, ndigalal woolu la këram, ngir
déglu say kàddu.» 23 Ci kaw loolu Piyeer dugal
leen, dalal leen.

Piyeer wuyji na Korney

Ba bët setee, Piyeer ànd ak ñoom, ñenn ca
bokki gëmkat ña dëkke Yope gunge ko. 24 Ca
ëllëg sa Piyeer agsi Sesare. Fekk na Korney di
ko séentu, daldi woo ca këram ay bokkam, ak
xaritam yi ko gëna jege. 25 Ba Piyeer duggsee,
Korney gatandu ko, ne gurub ca tànki Piyeer,
sujjóot. 26 Piyeer yékkati ko, ne: «Déet jógal,
man it, nit doŋŋ laa.» 27 Piyeer di waxtaan ak
moom, ba duggsi, yem ca nit ñu bare ña fa daje.
28 Mu ne leen: «Yeen de xam ngeen ne ab Yawut,
mayeesu ko mu jaxasoo ak xeetu jaambur, mbaa
mu seeti ko. Waaye man nag Yàllaa ma won ne
du kenn nit ku ma naan daganula jaxasool, mbaa
setul. 29 Looloo tax, bi ngeen ma wooloo, ma ñëw
te tendeefaluma benn yoon. Ma di leen laaj nag
li waral ngeen woolu ma.»

30 Ci kaw loolu Korney ne: «Bëkkaati-démb
ci waxtuw digg njolloor wii nu tollu tey, ci laa
doon ñaane sama biir néeg. Mu am ku jekki
ne jaas ci sama kanam, sol yére yu ne ràññ.
31 Mu ne ma: “Korney, nangu nañu say ñaan,
te nemmiku nañu say sarax fa kanam Yàlla.
32 Kon nag yebleel Yope, nga woolu Simoŋ, mi

ñu dàkkentale Piyeer; ma nga dal ca kër meneen
Simoŋ, wullikat ba ca wetu géej ga.” 33 Ca saa sa
nag laa yeble ci yaw. Yaw it def nga lu baax, bi
nga dikkee. Léegi nag nun ñépp a ngi fi ci kanam
Yàlla, ngir déglu mboolem lu la Boroom bi sant.»

34 Ba loolu amee Piyeer àddu, ne: «Dëgg-
dëgg gis naa ne Yàlla daal du gënaatle, 35 waaye
xeetoo xeet, ku ko ci ragal tey def njekk, mooy
ki ko neex. 36 Moo yónnee kàddoom bànni
Israyil, àgge leen xibaaru jàmm, biy maye jàmm
ci Yeesu Almasi, miy Sangu ñépp. 37 Yeen ci seen
bopp xam ngeen li xewoon ci mboolem réewum
Yawut yi, te dale ci diiwaanu Galile, gannaaw ba
Yaxya wootee, di sóobe cim ndox, 38 ak ni Yàlla
ànde ak Yeesum Nasaret, ba jagleel ko pal gu
mu dogale Noo gu Sell geek xam-xam bi mu ko
sotti, muy wër, di def lu baax, di faj mboolem ñi
Seytaane notoon.

39 «Nun ci sunu bopp noo seede li mu def lépp
ci réewum Yawut yi ak Yerusalem. Moom mi ñu
wékk ci bant, ba rey ko, 40 moom la Yàlla dekkal
ci ñetteelu fanam, ba may ko mu feeñ. 41 Du
askan wépp la ko won, xanaa nun, seede yi Yàlla
tànnoon lu jiitu, nu bokk ak moom lekk ak naan,
gannaaw ndekkiteem. 42 Moo nu sant nag nu
xamal askan wi te seede ne moom la Yàlla tabb
àttekatub aji dund ñi, ak aji dee ñi. 43 Moom la
yonent yépp seedeel, ne képp ku ko gëm, jot nga
sa njéggalug bàkkaar ciw turam.»

44 Ba Piyeer di wax kàddu googu, Noo gu Sell
gi daldi wàcc ci kaw mboolem ñay déglu kàddu
ga. 45 Ba loolu amee mboolem gëmkati Yawut ya

ànd ak Piyeer, waaru ca na mayug Noo gu Sell gi
tuuruwaalee ca xeeti jaambur ña, 46 ndax dañu
leena dégg ñoom itam, ñuy làkk yeneen làkk, ak
a màggal Yàlla.

47 Piyeer dellu ne: «Ñii jot Noo gu Sell gi ni
nun, ndax manees na leena baña sóob ci ndox?»
48 Mu santaane nag ñu sóob leen ci ndox ci turu
Yeesu Almasi. Gannaaw loolu ñu ñaan Piyeer,
mu toog ci ñoom ay fan.

11

Piyeer layoo naak waa Yerusalem

1 Ci kaw loolu ndaw yaak bokki gëmkat ña ca
réewum Yawut, dégg ne jaambur ñi dul Yawut
déggal nañu kàddug Yàlla, ñoom itam. 2 Ba
Piyeer delloo Yerusalem nag, gëmkat ñi bokk ci
askanu Yawut di ko sikk, 3 naan: «Yaa dem ca ña
xaraful, di bokk ak ñoom lekk!»

4 Piyeer daldi leen benn-bennalal mbir mi.
5 Mu ne: «Man de damaa nekkoon ca Yope, di
fa ñaan. Ci biir loolu ma daanu ag leer, daldi
gis ci peeñu lu mel ni sér bu mag bu ñu téyee
ñeenti lafam, mu wàcce asamaan, ba agsi ci
man. 6 Ma xool ko jàkk, niir ko, daldi cay gis
boroom ñeenti tànk yi, ak rabi àll yi, ak dundoot
yiy raam ak njanaaw yi. 7 Maa dégg itam baat
bu ma ne: "Piyeer, jógal, rey te lekk." 8 Ma ne:
"Mukk, Sang bi, ndax lenn lu daganul mbaa lu
setul masula dugg sama gémmiñ." 9 Baat ba nag
àddoo asamaan ñaareel bi yoon, ne ma: "Lu
Yàlla setal, bu ko daganadil." 10 Menn peeñu

moomu dikk na ba muy ñetti yoon, ñu doora yéege lépp asamaan.

11 «Saa soosa tembe, ca la ñetti nit ña ñu yebale Sesare ba ca man, agsi ca kër ga nu
dal. 12 Noo gi nag ne ma: “Àndal ak ñoom, te bul nàttable.” Juróom benni bokk yii ngeen di gis ñoo ma gunge, nu dem ba dugg ca kër
Korney. 13 Mu xamal nu ne malaakaa ko feeñu ci néegam, ne ko: “Yebleel ca Yope, nga woolu
Simoŋ, ma ñu dàkkentale Piyeer. 14 Dina la àgge kàddu yu lay musal, yaw ak sa waa kër gépp.”

15 «Naka laa tàmbalee wax ak ñoom Korney, Noo gu Sell gi daanu ci seen kaw, na mu
jëkkoona daanoo ca sunu kaw. 16 Ma daldi fàttliku kàddug Sang, ba mu noon: “Yaxya, cim ndox la daan sóobe, waaye yeen, ci Noo gu Sell
gi lees leen di sóob.” 17 Gannaaw nag Yàllaa leen jagleel genn may, ga mu nu jagleeloon, ba nu gëmee Sang Yeesu Almasi, ana ku ma doon, man, bay gàllankoor Yàlla?»

18 Ba ñu déggee loolu lañu dal, daldi màggal Yàlla. Ñu ne: «Kon xeeti jaambur yi, ndeke ñoom it Yàlla may na leen ñu tuub, ba dund!»

Mbooloo sosu na ca Àncos

19 Gëmkat ña tasaaroo woon nag ndax fitna ja woon, ca mbirum Eccen, mujj nañu jàll ba diiwaanu Fenisi, ca dunu Sippar ak ca Àncos, waaye àggewuñu kàddu gi ñeneen ñu moy
Yawut yi. 20 Terewul ay gëmkat ñu dëkke Sippar ak Siren, bàyyikoo ca, dikk Àncos, wax ak làkk-kati Gereg yi, ñoom itam, ba àgge leen xibaaru

jàmm bu Sang Yeesu. 21 Boroom bi nag gungee
leen loxoom, ba ñu bare gëm, waññiku ci Sang
bi.
22 Ba mbir ma siiwee, ba mbooloom gëmkati
Yerusalem jot ca, dañoo yebal Barnaba ca Àncos.
23 Ba Barnaba dikkee ba gis yiw, wi leen Yàlla
may, dafa bég, di leen ñaax ngir ñu ŋoye seen
xol ci Sang bi. 24 Ndaxte Barnaba nit ku baax la
woon, feese Noo gu Sell gi, ak ngëm. Mbooloo
mu takku nag dolliku ci Sang bi.
25 Ba loolu wéyee Barnaba jëm Tàrs, di seeti
Sóol. 26 Ba mu ko gisee, da koo indi Àncos. Ba
mu ko defee, atum lëmm ñuy daje ca mbooloom
gëmkat ña, di jàngal nit ñu takku. Ca Àncos lañu
jëkka wooye gëmkat ñi ay gëm-Almasi.
27 Ci fan yooyu la ay yonent jóge Yerusalem,
dikk Àncos. 28 Kenn ca ñoom, ku ñuy wax
Agabus daldi yéglee Noo gu Sell gi, ne xiif bu
metti dina am, ci àddina sépp. Te looloo nga
yemook ayug buur bu mag bu ñuy wax Këlódd.
29 Taalibe ya nag fas yéenee boole kem kàttanu
ku nekk ca ñoom, ngir ndimbal lu ñuy yónnee
bokki diiwaanu Yude. 30 Noonu lañu def, yónnee
ko magi Yude, Barnaba ak Sóol jottli ko.

12

Yàlla yiwi na Piyeer

1 Ca jamono jooju la Buur Erodd jàppoon ñenn
ca mbooloom gëmkat ña, di leen mitital. 2 Noonu
la bóome ab saamar Yanqóoba, doomu ndeyu
Yowaan. 3 Mu gis nag na mbir ma neexe Yawut
ya, ba tax mu teg loxo Piyeer, moom itam; loola

yemook bési màggalu Mburu mu amul lawiir.
4 Naka la ko jàpplu, daldi koy tëj kaso, teg ko ci
loxoy ñeenti kurél yu ñeenti takk-der, ngir ñu
wattu ko; booba ma ngay xaar ba bésub Mucc bi
wees, mu door koo yóbbu ca kanam askan wa.

5 Naka lañu tëj Piyeer ca kaso ba, mbooloom
gëmkat ñi saxoo koo ñaanal Yàlla.

6 Ba ñu demee ba ca guddi, ga jiitu bés ba
ko Erodd wara yóbbu, Piyeer a ngay nelaw
ci diggante ñaari takk-der, ñu yeewe ko ñaari
càllala, ay dag di wattu buntu kaso ba. 7 Ci kaw
loolu am malaakam Boroom bi ne jaas, taxaw,
ag leer ne ràyy ca biir kaso ba. Malaaka ma laal
Piyeer ci wetam, yee ko, ne ko: «Jógal gaaw!»,
càllala yi daldi rote ciy loxoom.

8 Malaaka ma ne ko: «Takkal sa geño te sol
say dàll.» Mu def noonu. Mu ne ko: «Solal sa
mbubb te topp ci man.» 9 Piyeer génn, topp ci
moom, te xamul sax ndax li ko dikkal noonu te
sababoo ci malaaka mi, dëgg la. Yaakaaroon na
ne am peeñu la. 10 Ñu jàll dalu wattukat bu jëkk
bi, teg ci ñaareel bi, ba agsi ci buntu weñ, ba
jëm ca dëkk ba, bunt ba daldi tijjikul boppam.
Ñu génn, topp menn mbedd, malaaka ma jekki
teqlikook Piyeer.

11 Naka la xelum Piyeer délsi, mu daldi ne:
«Léegi nag xam naa xéll ne, Boroom bee yebal
malaakaam, te moo ma musal ci loxol Erodd, ak
mboolem li Yawut yi séentu woon.» 12 Gannaaw
ba Piyeer ràññee loolu, daa dem kër Maryaama,
ndeyu Yowaan Màrk, fekk ñu bare daje foofa, di
ñaan. 13 Piyeer fëgg buntu kër ga, mbindaan

mu ñuy wax Rodd dikk. 14 Ba Piyeer waxee,
mbindaan ma xàmmi baatam, daldi bég ba talu
koo ubbil, xanaa daw dellu ca biir, ne Piyeer a
nga foofa ca buntu kër ga. 15 Ñu ne ko: «Xanaa
dangaa dof?» Teewul mbindaan mi ne moom
la. Ñu daldi ne: «Kon malaakaam la.» 16 Ci biir
loolu Piyeer a ngay fëgg ba tey. Ñu tijji, muy
moom, ñu waaru. 17 Piyeer liyaar leen, ngir ñu
noppi, daldi leen nettali, ni ko Boroom bi génnee
kaso ba. Mu ne leen: «Yégal-leen ko Yanqóoba
ak yeneen bokki taalibe yi.» Ba loolu amee mu
génn, dem feneen.

18 Ba bët setee takk-der ya ne kër-kër, ne këpp,
ne: «Ana fu Piyeer jaar?» 19 Erodd nag santaane
ñu wër Piyeer, te taxul mu gis ko. Mu daldi àtte
wattukat yi, ba noppi joxe ndigal ngir ñu rey
leen.

Buur Erodd dee na

Ba mu ko defee Erodd jóge diiwaanu Yude,
dem Sesare, toog fa. 20 Fekk na Erodd dëngoo
lool ak waa dëkk yi ñuy wax Tir ak Sidon. Ci
kaw loolu waa Tir ak Sidon mànkoo, dikk ba ci
Erodd. Ñu daldi fexe ba jubook Balastus, bëkk-néegu Buur, ba noppi di sàkku jàmm, ndax seen
dundub réew, ca dundu Buur Erodd la daan
jóge.

21 Ba bés ba ñu jàpp agsee, Erodd sol colu
buuram, toog ca jal ba, di leen àgge kàddug
kilifteefam. 22 Mbooloo maa ngay àddu ca kaw,
naan: «Lii kay baatu Yàlla la, du baatu nit!» 23 Ca
saa soosa tembe la ko malaakam Boroom bi fàdd,

ndax la mu delloowul Yàlla njukkal. Ba loolu amee, ay sax ronq ko, mu dee.
24 Ci biir loolu kàddug Yàlla di gëna siiw, di gëna law.
25 Barnaba ak Sóol nag, gannaaw ba ñu sottalee seen liggéey, dañoo jóge Yerusalem, ñibbi, ànd ak Yowaan mi ñuy wax Màrk.

13

Yàlla yónni na Barnaba ak Sóol

1 Ca biir mbooloom gëmkat, ña woon ca dëkk
ba ñuy wax Àncos, amoon na ay yonent ak
ay jànglekat: ñuy Barnaba, ak Simeyon mi ñu
dippee Ñuule, ak Lusiyus mi bawoo Siren*, ak
Manayen mi yaroondoo ak Erodd boroom Galile,
ak Sóol. 2 Ñooñoo daje woon di màggal Boroom
bi, boole kook koor. Ci biir loolu Noo gu Sell gi
ne: «Beral-leen ma nag Barnaba ak Sóol ngir
liggéey, bi ma leen wooye.» 3 Ba loolu amee ñu
woor, boole kook ñaan, daldi leen teg seeni loxo,
ba noppi yiwi leen.

Dunu Sippar jot na ci kàddug Yàlla

4 Ñooñu la Noo gu Sell gi yebal, ñu dem dëkk ba ñuy wax Selusi, dugge fa gaal, jëm dun ba ñuy wax Sippar.
5 Ña nga teereji dëkk ba ñuy wax Salamin, daldi fay yégle kàddug Yàlla ca jànguy Yawut ya, ku ñuy wax Yowaan Màrk ànd ak ñoom, di leen jàpple.

---

* **13:1** 13.1 Siren ab dëkk la bu nekkoon ci tefesu bëj-gànnaaru Afrig te féete Misra sowu.

6 Ci biir loolu ñu wër dun ba bépp, ba yegg
Pafos, péey ba. Ñu tase faak ab ñeengokatub
Yawut buy yonent-yonentlu, ñu di ko wax Bar
Yeesu. 7 Ma nga bokkoon ca toppum Sergiyus
Póolus† boroom dëkk ba, nit ku rafet xel. Kooku
namma dégg kàddug Yàlla, daldi woolu Barnaba
ak Sóol. 8 Elimas, mu firi Ñeengokat bi, di leen
gàllankoor nag, tey jéema fàbbi boroom réew
ma, ba du gëm. 9 Ci kaw loolu Sóol mi ñuy wax
Póol feese Noo gu Sell gi. Mu xool ñeengokat
bi jàkk, 10 ne ko: «Yaw nit ki fees ak gépp xeetu
njublaŋ ak ndëngte, doomu Seytaane ji, noonu
gépp njub, doo bàyyee lunkal yooni njub yu
Boroom bi? 11 Léegi nag loxol Boroom baa ngii
fi sa kaw; dinga gumba, ba dootuloo gis jant bi
ab diir.» Ca saa sa gis-gis bu naqari akug lëndëm
ne milib ci kawam, muy wëndeelu, di wut ku ko
wommat. 12 Ba loolu amee boroom dëkk ba gis la
xew, daldi gëm, di yéemu ci li mu jànge ci Sang
bi.

Waa Pisidi jot nañu ci kàddug Yàlla

13 Póol ak ñi mu àndal nag bàyyikoo Pafos,
dugg gaal, jëm Perge, ca diiwaanu Pamfili. Yowaan moom tàggoo ak ñoom, dellu
Yerusalem.

14 Ci kaw loolu, ñoom ñu jóge Perge, jàll ba
Àncos ca diiwaanu Pisidi. Ñu dem jàngu ba,
dugg, toog ca bésub Noflaay ba. 15 Gannaaw ba
tarib dog ya ca téereb yoonu Musaa, ak téereb
yonent ya sottee, njiiti jàngu ba yóbbante leen

† **13:7** 13.7 Sergiyus Póolus waa Room la woon bu yore kilifteefu diiwaan ba, ci njiital ab kurélu Room.

kàddu, ne leen: «Bokk yi, bu ngeen amee kàddu
gu ngeen ñaaxe mbooloo mi, waxleen.» 16 Póol
jóg, tàllal loxoom, nee leen:

«Yeen bokki Israyil ak yeen jaamburi ragalkati
Yàlla yi, dégluleen! 17 Yàllay bànni Israyil jii
moo tànnoon sunuy maam, moo yaatal xeet wi,
ba ñuy ganeyaan ca Misra; moo leen fa génnee
kàttanu loxoom. 18 Lu tollook ñeent fukki at la
leen muñal ca màndiŋ ma. 19 Moo faagaagal
juróom ñaari xeet ca réewum Kanaan, daldi
muurale sunuy maam réewum Kanaaneen ña.
20 Loolu lépp a ngi am ci diiru ñeenti téeméeri
at ak juróom fukk (450).

«Gannaaw loolu moo sàkkal sunuy maam ay
njiit, ba ci jamonoy Yonent Yàlla Samiyel. 21 Ba
loolu wéyee, ñuy sàkku buur, Yàlla jox leen
doomu Kis, Sóol, mi soqikoo ci giirug Beñamin,
mu falu diiru ñeent fukki at. 22 Mu jële ko
fa, sampal leen Daawuda, muy buur bu mu
seedeel ne: “Maa ràññee Daawuda doomu Yese,
ji sama xol jubool, te mooy jëfe mboolem samay
coobare.”

23 «Ci askanu kookii la Yàlla indee Yeesu, na
mu ko digee woon, muy Musalkat ñeel Israyil.
24 Laata muy ñëw, Yaxya moo doon yéene ngir
waa bànni Israyil gépp sóobu cim ndox, jëmmale
ko seenug tuubeel. 25 Ba Yaxya di jeexal aw
sasam la ne: “Ana ku ngeen foog ne moom laa?
Duma ki ngeen foog, waaye am na kuy ñëw nii
sama gannaaw, ku ma yeyoowula summil sax ay
dàllam.”

26 «Bokk yi, yeen askanu Ibraayma, yeen ak
jaamburi ragalkati Yàlla yi ci seen biir, nun lañu

yónnee kàddug mucc gii.
27 Waa Yerusalem, ak seeni kilifa nag xàmmiwuñu woon Yeesu, te ba ñu daanee Yeesu lañu sottal waxu yonent, ya ñu daan biral bésub Noflaay bu nekk.
28 Gisuñu ci moom lenn lu ko àtteb dee dabe, te teewul ñu sàkku Pilaat reylu ko.
29 Gannaaw ba ñu matalee mboolem lu ñu bind ci moom, lañu ko wàccee ca bant ba, dugal ko bàmmeel.
30 Waaye Yàllaa ko dekkal,
31 te diiru fan yu bare la feeñu ña àndoon ak moom, jóge diiwaanu Galile, dem Yerusalem, te ñooñooy ay seedeem tey ci askan wi.
32 Nun nag noo leen di àgge xibaaru jàmm bii: li Yàlla digoon sunuy maam,
33 nun sët yi la ko defal, ba mu yékkatee Yeesu, te noonee lañu ko binde ci ñaareelu saaru Sabóor, ne:

“Yaa di sama Doom,

bés niki tey maa la jur.”

34 Noonu ko Yàlla dekkale ndekkite lu dee top-patul, te yaramam du yàqu mukk, noonee la ko Yàlla waxe woon, ne:

“Maa lay jox barkey Daawuda yu sell yi te wóor.”

35 Moo tax mu waxaat feneen ne:

“Doo bàyyi sa ku Sell ki, mu yàqu.”

36 Daawuda moom, gannaaw ba mu defee coo-barey Yàlla ci jamonoom, nelaw na, ba ñu rob ko ca weti maamam ya, te yàqu na.
37 Waaye moom mi Yàlla dekkal, yàquwul.

38 «Kon nag bokk yi, xamleen ne ci Yeesu moomu lañu leen birale njéggalug bàkkaar. Te mboolem lu ngeen tële woona wàccool, ba seen njub mat ci yoonu Musaa,
39 képp ku gëm Yeesu, ci moom lay wàccook loolu lépp, ba ag njubam

mat. 40 Wattuleen nag ba li ñu wax ci téerey
yonent yi bañ leena dal. Ñu ne:
41 “Yeen xeebaatekat yi, xool-leen,
jommileen te ne mes,
ndax jëf ji may def ci seen jamono,
ku leen ko waxoon sax,
dungeen ko gëm.”»
42 Ba ñu génnee ca jàngu ba, dañu leena ñaan
ñu baamtu kàddu googu bésub Noflaay ba ca
topp. 43 Ba mbooloo ma tasaaroo, bare na ay
Yawut ak tuubeen yuy jaamu Yàlla yu topp ci
Póol ak Barnaba. Ñuy wax ak nit ñi, di leen
ñaax, ngir ñu sax ci doyloo yiwu Yàlla.
44 Bésub Noflaay ba ca topp, daanaka waa
dëkk bépp a daje, ngir déglu kàddug Boroom
bi. 45 Ba Yawut yi gisee mbooloo ma nag, kiñaan
man leen, ñuy weddi waxi Póol, di ko saaga.
46 Ba loolu amee fit la leen Póol ak Barnaba
tontoo, ne leen: «Yeen Yawut yi de lanu wara
jëkka yégal kàddug Yàlla gi, waaye gannaaw
gàntal ngeen ko, ba jombale seen bopp ag texe
ba fàww, nu ngii di walbatiku ci jaambur ñi.
47 Ndax noonu la nu ko Boroom bi sante ba mu
nee:
“Maa la tabb ngay leeru jaambur ñi,
ngir nga jottliji mucc gii, ba ca cati àddina.”»
48 Ba jaambur ña déggee loolu, dañoo bég, di
màggal kàddug Boroom bi; ci biir loolu ña dogal
ba jagleel ag texe ba fàww, ñoom ñépp daldi
gëm.
49 Kàddug Boroom bi nag di law ca diiwaan
bépp. 50 Teewul Yawut ya xiirtal tuubeen yu
jigéen yi gëna ràññiku, ak kàngam yu góor yi

ci dëkk bi. Ñu daldi bundxatal Póol ak Barnaba,
génne leen réew ma. 51 Póol ak Barnaba nag
fëgg seen pëndub ndëgguy tànk, seedeel leen
ko seen ngàntal, doora dem dëkk ba ñuy wax
Ikoñum. 52 Ci biir loolu taalibe ya dese mbég ak
Noo gu Sell gi, ba seen xol fees.

14

Póol ak Barnaba waare nañu ca Ikoñum

1 Ba Póol ak Barnaba nekkee Ikoñum, noonu
lañu dugge itam ca jàngub Yawut ya. Ñu waare,
ba mbooloo mu mag gëm, ay Yawut aki Gereg.
2 Yawut yi gëmul nag di xiirtal jaambur ñi
dul Yawut, di yàq seen xel ci bokki taalibe yi.
3 Teewul Póol ak Barnaba toog Ikoñum diir bu
yàgg lool. Fit lañu doon waaree ngir Boroom bi,
Boroom bi maye ay firnde aki kéemaan yu jaare
ci ñoom, ngir seeree ko kàddug yiwam gi ñuy
biral. 4 Ba loolu amee waa dëkk bi xàjjalikoo, ñii
far ak Yawut yi, ñale far ak ndaw ya. 5 Jaambur
ñeek Yawut yi nag ànd ak seeni kilifa, di leen
waaja mitital ak a dóori doj. 6 Ñu yég ko, daw
làquji diiwaanu Likawni, ca dëkk ya ñuy wax
Listar, ak Derbe ak la ko wër. 7 Foofa itam ñu di
fa xamle xibaaru jàmm bi.

Póol ak Barnaba waare nañu ca Listar

8 Jenn waay a nga daan toog ca Listar, tànk
ya baaxul woon; laago la judduwaale, te masula
dox. 9 Kookoo dégg Póol muy waare, Póol xool
ko jàkk, gis ne am na ngëm gu muccam mana
jaare. 10 Mu àddu ca kaw, ne waa ji: «Jógal
taxaw jonn!» Waa ji ne bërét, jóg, daldi dox.

11 Ba mbooloo ma gisee la Póol def, ca kaw lañu
àddu ci làkku Likawni, ne: «Yàlla yee soppliku
melow nit, wàccsi ci sunu biir!» 12 Ci kaw loolu
ñu tudde Barnaba Sës, kilifay yàllay Gereg yi,
Póol nag gannaaw moo farewoo woon kàddug
waare ga, ñu tudde ko Ermes, ndawal yàllay
Gereg yi. 13 Jaamookaayu Sës ma nga woon ca
buntu dëkk ba. Sarxalkat ba daldi indi ca bunti
dëkk ba ay yëkk yu ñu takkal caqi tóor-tóor.
Sarxalkat ba ànd ak mbooloo ma, nara rendi jur
ga, sarxal ko Póol ak Barnaba.

14 Ci kaw loolu Póol ak Barnaba yég la xew.
Ñu xotti seeni yére ndax ñaawlu ko. Ñu buur
nag ba ca biir mbooloo ma, daldi àddu ca kaw
ne: 15 «Yeen, lu leen xiir ci lii? Nun itam ay
nit lanu, bokk ak yeen benn bind. Xibaaru
jàmm bi lanu leen di xamal, ngir ngeen wacc
yëfi neen yii te walbatiku ci Yàlla, kiy dund te
sàkk asamaan ak suuf ak géej ak mboolem lu
nekk ci biir. 16 Moo mayoon démb xeet yépp,
ñu awe seen yooni bopp. 17 Moona noppiwula
seereel boppam ci mbaaxam gi muy jëfe, di leen
wàcceel fa asamaan, taw ak naataange, reggal
leen, bégal leen ba seen xol sedd.»

18 Loolu lépp ndaw ya wax nañu ko te tuuti kon
ñu tëlee tere mbooloo ma ñu rendil leen sarax.

19 Ci kaw loolu ay Yawut yu jóge Àncos gu
Pisidi ak Ikoñum, fexe ba fàbbi mbooloo ma,
daldi dóor Póol ay doj, diri ko ba génne ko dëkk
ba, yaakaar ne dee na. 20 Naka la ko taalibe ya
yéew, mu jóg, daldi dellu ca biir dëkk ba. Ca
ëllëg sa, mu ànd ak Barnaba, dem Derbe.

Délsi nañu Àncos gu Siri

[21] Gannaaw ba ñu xamlee fa Derbe xibaaru
jàmm bi, ba am fa taalibe yu bare, dañoo dellu
Listar ak Ikoñum ak Àncos gu Pisidi. [22] Ñuy
feddli pastéefu taalibe yi, di leen ñaax ngir ñu
saxoo ngëm, ne leen: «Coono yu baree ngii,
fàww nu jaare ci, ngir tàbbi ci nguurug Yàlla.»
[23] Mbooloom gëmkat mu nekk nag, ñu tabb ci ay
mag; ci biir loolu ñu ñaan, boole kook koor, daldi
dénk mag ña Sang bi ñu gëm. [24] Gannaaw loolu
ñu jaare biir diiwaanu Pisidi, ba àgg Pamfili.
[25] Ñu daldi siiwtaane kàddu gi ca Perge, doora
wàcci ba Atali.

[26] Foofa lañu dugge gaal, dellu Àncos gu Siri,
ga ñu leen dénke woon Yàlla ciw yiwam, ngir
liggéey ba ñu sottal, ba délsi noonu. [27] Ba ñu
agsee, dañoo woo mbooloom gëmkat ña, àgge
leen mboolem na Yàlla def ak ñoom, ak na mu
ubbilee jaambur ñi dul Yawut buntu ngëm. [28] Ñu
toog nag ak taalibe ya diir bu xawa yàgg.

15

Péncoo am na ca Yerusalem

[1] Ñenn nit ñu bàyyikoo Yude dikk Àncos, ñoo
doon digal bokki taalibe yi, ne leen: «Su ngeen
xaraful*, ni ko aaday Musaa santaanee, dungeen
mana mucc.»

[2] Mbir ma nag mujje féewaloo ak werante wu
xawa metti, te Póol ak Barnaba séq ko ak ñooñu.
Ba loolu amee ñu ne, na Póol ak Barnaba, ak

* **15:1** 15.1 Seetal ci 7.8.

ñenn ca gëmkati Àncos, ànd dem Yerusalem ca
ndawi Yeesu, ak mag ña, ba lijjanti mbir moomu.

3 Ci kaw loolu mbooloom gëmkat ñi yebal
leen, ñu jaare Fenisi ak Samari, daldi àgge waa
foofa ni jaambur ñi dul Yawut tuube, ba bokki
gëmkat ñépp bég ca lool. 4 Gannaaw loolu, ñu
agsi Yerusalem, mbooloom gëmkat ñi, ak ndawi
Yeesu yi, ak mag ñi, dalal leen, ñu nettali leen
mboolem ni Yàlla def ak ñoom.

5 Ba mu ko defee ñenn ci gëmkat ñi bokk ci
ngérum Farisen yi, daldi taxaw temm, ne gëmkat
ñi dul Yawut, fàww ñu xarfal leen, sàmmloo leen
yoonu Musaa.

6 Ba loolu amee ndawi Yeesu yi ak mag ñi bokk
daje, ngir seet mbir moomu. 7 Werante wu réy
am ca. Ci kaw loolu Piyeer jóg ne leen: «Bokk yi,
yeen xam ngeen ne bu yàgg la ma Yàlla seppee ci
seen biir, ngir jaambur ñi dégge ci sama làmmiñ,
kàddug xibaaru jàmm bi, ba doon ay gëmkat.
8 Yàlla, mi xam xolu nit nag moo seereel jaambur
ñi, ba mu leen mayee Noo gu Sell gi, ni mu nu ko
maye nun itam. 9 Yàlla amul xejj ak seen sunu
digg ak ñoom, ndax seen ngëm la raxase seen
xol. 10 Léegi nag lu tax ngeen di diiŋat Yàlla, di
teg taalibe yi yen bu nu masula àttan, cay maam
ba ci nun? 11 Yiwu Sang bi Yeesu daal lanu gëm
ne ci lanuy mucce, te ñoom itam, noonu rekk.»

12 Ba loolu wéyee mbooloo mépp ne xerem.
Ñu déglu nag Barnaba ak Póol, ñu xamle
mboolem firnde yeek kéemaan, yi Yàlla defe
seen ñaari jëmm ci biir jaambur ñi. 13 Ba ñu
noppee, Yanqóoba àddu ne: «Bokk yi, dégluleen

ma. 14 Simoŋ† xamle na, ni Yàlla yége jaambur
ñi ca njàlbéen, ba sàkke ci seen biir, xeet wu mu
tudde turam. 15 Te loolu dëppoo na ak kàdduy
yonent yi, ndax bindees na ne:
16 "Boroom bi nee:
Gannaaw loolu dinaa délsi;
maay yékkati kër Daawuda gi daanu,
maay yékkati gent yi, joyanti ko,
17 ngir ndesu nit ñi sàkku Boroom bi,
te ñooñoo di jaambur ñi ñu tudde sama tur.
18 Boroom bee xamle loolu bu yàgga yàgg."
19 «Kon nag sama xalaat mooy: bunu gétën
jaambur ñi tuub, ba waññiku ci Yàlla. 20 Xanaa
nu bind leen, ne leen ñu moytu lu ay xërëm
sobeel, moytu powum séy, moytoo lekk yàppu
mala mu ñu tuurul deretam, ak lekk deret ci
boppam. 21 Ndaxte ca njàlbéen ga ba tey ay nit
a ngi waaree yoonu Musaa ci dëkk bu nekk, ñu
di ko jàng ci jàngu yi bésub Noflaay bu nekk.»

Ndaje ma bind na ñi dul Yawut

22 Ba loolu amee ndaw yi ak mag ñi mànkoo
ak mbooloom gëmkat ñépp, ngir tànne ci seen
biir ay nit, yebal leen Àncos, boole leen ak Póol
ak Barnaba. Ñooñoo di Yuda, mi ñu dippee
Barsabas, ak Silas, ñu diy mag ca bokk ya.
23 Ñu yóbbante leen bataaxal, bind ci ne:

Nun ndawi Yeesu, ak mag ñi, seen bokki Yerusalem, noo leen bind, yeen sunu bokki gëmkat ñi dul Yawut te dëkke Àncos ak Siri

† **15:14** 15.14 Simoŋ mooy Piyeer ba tey.

ak Silisi. Nu ngi jiital sunub nuyoo. 24 Dégg
nanu ne ay nit ñu bawoo ci nun, ñoo leen lëjal
ak seeni wax, di jaxase seen xel, te nun joxunu
leen lenn ndigal. 25 Moo tax nu mànkoo ci
tànn ay nit ñu nu yebal ci yeen, boole leen
ak sunuy soppe Barnaba ak Póol, 26 ñoom ñi
jaay seen bakkan ngir sunu Sang Yeesu Almasi.
27 Kon nag noo yebal Yuda ak Silas, ngir ñu
àgge leen ci seen gémmiñu bopp, lii nu leen
bind. 28 Ndaxte Noo gu Sell gi moo mànkoo
ak nun ci bañ leena teg benn coono, xanaa
lii manula ñàkk: 29 Ngeen moytu yàpp wu
ñu sarxal ay tuur, ak deret, ak yàppu jur gu
ñu tuurul deretam, ak powum séy. Yooyii, bu
ngeen ko moytoo bu baax, def ngeen lu baax.
Jàmm ak jàmm.

30 Ba loolu amee ñu tàggtoo, daldi dem ba
Àncos. Ci kaw loolu ñu woo mbooloo mi, jébbal
leen bataaxal bi. 31 Ba ñu jàngee bataaxal bi,
kàddu ga dëfal leen, seen xol sedd. 32 Yuda ak
Silas it gannaaw ay yonent lañu woon, wax nañu
ak bokk yi lu yàgg, ngir ñaax leen, feddli seen
ngëm. 33-34 Ba loolu amee ñu toog fa ab diir,
bokk yi door leena ñaanal yoonu jàmm, yiwi
leen, ngir ñu dellu ca ña leen yebaloon. 35 Póol
ak Barnaba nag des Àncos. Ñu ànd ak ñeneen
ñu bare, di jàngle ak a xamle kàddug Boroom
bi.

Póol ak Silas ànd nañu

36 Ba ñu ca tegee ay fan Póol ne Barnaba:
«Nan dellu seeti bokk yi ci mboolem dëkk yi

nu yégle woon kàddug Boroom bi, ba gis nu
ñu def.» [37] Barnaba nag bëggoon ñu yóbbaale
Yowaan, mi ñuy wax Màrk. [38] Teewul Póol jàpp
ne gannaaw Yowaan Màrk moomu moo leen
waccoon ca Pamfili te àndul woon ak ñoom ci
liggéey bi, yóbbaale ko warul.

[39] Mbir mi nag mujje dëngoo bu metti, ba ñu
teqlikoo. Barnaba ànd ak Yowaan Màrk, dugg
gaal, jëm Sippar. [40] Póol moom, taamu Silas,
daldi ànd ak moom dem, gannaaw ba leen bokk
ya dénkee Boroom bi ciw yiwam. [41] Ci kaw
loolu mu jaare diiwaani Siri ak Silisi, di ñaax
mboolooy gëmkat ña.

16

Timote fekksi na Póol ak Silas

[1] Ci kaw loolu Póol agsi Derbe, teg ci dëkk ba
ñuy wax Listar. Ndeke ab taalibee nga fa bu ñuy
wax Timote; ndeyam di gëmkatub Almasi bu
bokk ci askanu Yawut, baayam di Gereg. [2] Muy
ku rafet seede ci biir bokki dëkk yooyu di Listar
ak Ikoñum. [3] Póol nag bëgg mu ànd ak moom,
ba tax mu yóbbu ko, xarfal* ko ndax Yawut
ya dëkke woon gox ba, ngir ñépp a xamoon
ne baayam ab Gereg la. [4] Ba loolu amee ñuy
wër dëkk ya, di jottli dogal yi tukkee ca ndawi
Yeesu yaak magi Yerusalem, ngir ñu sàmm ko.

---

* **16:3** 16.3 Póol dafa jàpp ne gëmkatub Almasi man naa xaraf ba tey, te du yàq ci ngëmam dara. Moo tax Póol xarfal Timote, ndax xamoon na ne xaraf doŋŋ moo manoona tax Timote mucc ci sikkaangey Yawut yi gëm Almasi.

5 Mboolooy gëmkat ñi di gëna feddliku ci wàllu
ngëm, seeni lim di yokku bés ak bés.

Yàlla feeñu na Póol

6 Xel mu Sell mi nag tere leena yégleji kàddu
gi ca diiwaanu Asi, ba tax ñu jàlli biir diiwaanu
Firisi ak Galasi. 7 Ñu dem ba ca kemu Misi, nara
jàlli biir diiwaanu Bitini, Xelum Yeesu mayu leen
ko. 8 Loolu tax ñu jàlle biir Misi, àkki dëkk ba
ñuy wax Torowas. 9 Ci biir loolu am peeñu dikkal
Póol ca guddi: mu gis aw nitu Maseduwan taxaw,
di ko tinu, ne ko: «Jàllsil Maseduwan, wallusi
nu!» 10 Naka la jot peeñu ma, mu daldi nu† bir
ne Yàllaa nu yebal ngir nu xamleji foofa xibaaru
jàmm bi. Ca saa sa nu fexee jàll ba Maseduwan.

Lidi gëm na Almasi ca Filipi

11 Ci kaw loolu nu dugge Torowas gaal, jubal
dunu Samotaras, jógeeti fa, teereji Neyapolis ca
ëllëg sa. 12 Nu bawoo fa jàll ba Filipi, dëkku gox
ba jëkk ca diiwaanu Maseduwan te di moomeelu
Room. Nu toog fa ay fan.
13 Ba bésub Noflaay ba taxawee, nu génn ca
buntu dëkk ba, ca wetu dex ga, daldi fay gis
bérab bu nu foog ne ab jullikaay la. Nu toog fa
nag, di waxtaan ak jigéen ña fa daje. 14 As ndaw
a nga ca, di déglu; ku ñuy wax Lidi, dëkke Catir,
di jaaykatub cuubi tànnéef yu xonq curr, te di
jaamukatu Yàlla. Boroom bi nag ubbi xolam, ba
mu teewlu bu baax kàdduy Póol. 15 Ci kaw loolu
ñu sóob ko ci ndox, moom ak waa këram. Mu
daldi nu ñaan, ne nu: «Ndegam ab gëmkatub

---

† **16:10** 16.10 Li waral nu mooy Luug mi bind *Jëf ya* mooy wax.

Sang bi ngeen ma jàppe, agsileen, dal ak man ca
sama kër.» Mu soññ nu ba nu nangu.

Tëj nañu kaso Póol ak Silas

16 Noo doon dem jullikaay ba, ab surga bu
jigéen bu rabu gisaane jàpp, dajeek nun. Alal
ju bare la ay njaatigeem daa jële ci ngisaaneem.
17 Ndaw sa topp ci Póol ak nun, di xaacu, naan:
«Nit ñii jaami Yàlla Aji Kawe ji lañu; dañu leen
di yégal yoonu mucc.» 18 Noonu la jàppoo ay
fani fan, ba Póol mujj xajootu ko. Mu walbatiku
ne rab wa: «Maa la sant ci turu Yeesu Almasi,
génnal ci ndaw si.» Rab wa daldi génn ca saa sa.
19 Ba loolu amee alal ja njaatigey ndaw sa
yaakaaroon, réer leen, ñu jàpp Póol ak Silas,
diri, yóbbu ca pénc ma, fa kanam njiit ya. 20 Ñu
taxawal leen fa àttekat ya, ne: «Ñii ñoo yëngal
sunu dëkk bi, di ay Yawut 21 yuy xamle aada yoy,
nun ñiy waa Room, sañunu koo nangu, sañunu
koo jëfe.»
22 Ci kaw loolu mbooloo ma it dal ci seen kaw;
àttekat ya futti seeni yére, daldi santaane ñu
dóor leen ay yar. 23 Ñu dóor leen ay yar yu bare,
sànni leen ca kaso ba, boole ca jox boroom kaso
ba ndigalal wattu leen bu baax. 24 Ndigal loolu
nag tax mu sànni leen ca néeg ba gëna ruqe ca
kaso ba, jéng leen.
25 Ba guddi gay xaaj, Póol ak Silas a ngay ñaan,
di sàbbaal Yàlla, ñeneen ña ñu fa tëj di leen
déglu. 26 Ci kaw loolu suuf jekki yëngu yëngu bu
mag ba kenug kaso ba di rëng-rëngi; bunt yépp
jekki ubbiku, jéngi ñépp dàjjiku. 27 Boroom kaso
ba tiite ciy nelaw, gis bunti kaso bi ubbiku. Mu

bocci saamaram, nara xaru, yaakaar ne ña ñu tëj
dañoo rëcc. 28 Póol nag àddu ca kaw ne: «Bul
lor sa bopp, nun ñépp a ngi fi.»

29 Ba loolu amee boroom kaso ba indilu ab
làmp, daldi ne saraax dugg, ne gurub fa kanam
Póol ak Silas, di lox. 30 Gannaaw gi mu génne
leen ca biti ne leen: «Sang yi, ana lu ma wara
def, ba mucc?» 31 Ñu ne ko: «Gëmal Sang Yeesu,
daldi mucc, yaak sa waa kër.» 32 Ba loolu amee
ñu xamal ko kàddug Sang bi, moom ak waa
këram gépp. 33 Mu yóbbu leen nag ci waxtuw
guddi woowu, raxas seeni gaañu-gaañu, ñu sóob
ko ci ndox ca saa sa, moom ak waa këram gépp.
34 Gannaaw loolu mu yóbbu leen këram, jox leen
ñu lekk, tey bégeendoo ak waa këram gépp ci
ngëm gi ñu gëm Yàlla.

35 Ba bët setee, àttekat ya yebal alkaati ya, ñu
ne boroom kaso ba: «Ñii, yiwi leen.» 36 Boroom
kaso ba àgge Póol ndigal la, ne ko: «Àttekat yi
kat ñoo fi yeble, ne ñu yiwi leen. Kon nag man
ngeena génn te dem ak jàmm.»

37 Póol nag ne alkaati ya: «Ñoom ñu dóor nu
ci kanam nit ñi, àtteesu nu sax te nu diy gor
ci Room gii, rax ci dolli ñu sànni nu ci kaso bi.
Léegi ñu bëgg noo dàq ndànk ci biti? Mukk!
Nañu ñëw, ñoom ci seen bopp, génne nu.»

38 Ba mu ko defee, alkaati ya àgge àttekat ya
kàddu googu, ñu xam ne ay gori waa Room lañu,
tiitaange jàpp leen. 39 Ñu dikk, jéggalu, génne
leen ci biti, ñaan leen, ñu génn dëkk ba. 40 Noonu
lañu génne kaso ba, dellu kër Lidi. Ñu gise faak
bokki gëmkat ña, ñaax leen, doora dem.

17

Xibaaru Yeesu yëngal na Tesalonig

[1] Ba mu ko defee ñu jaare dëkk ya ñuy wax
Amfipolis ak Apoloni, doora àgg Tesalonig, ga
Yawut ya amoon ab jàngu. [2] Póol nag di leen fa
fekk, na mu ko baaxoo. Diiru ñetti bési Noflaay,
mu di leen waxal ci Mbind mi. [3] Mu di leen tekkil
Mbind mi, di leen ci firndeel ne coonob Almasi
ak ndekkiteem manul woona ñàkk. Mu ne leen:
«Yeesu mii ma di leen xamal, mooy Almasi.» [4] Ba
loolu amee ñenn ca Yawut ya gëm, fekksi Póol ak
Silas, ñoom ak Gereg yu bare yu ragal Yàlla, ak
jigéen ñu ràññiku ñu bare.

[5] Yawut ya nag am ca kañaan, daldi foraatoo ca
mbedd ma ay taxawaalukat, dajale ay gàngoor,
ba yëngal dëkk ba. Ñu song kër Yason, di seet
Póol ak Silas, ngir yóbbu leen ca waa dëkk ba.
[6] Ci kaw loolu gisuñu leen, ñu diri Yason ak
yeneen bokki gëmkat ba ca kanam àttekat ya.
Ña ngay biral, naan: «Nit ñi tas àddinaa ngii,
agsi nañu fi, [7] te Yason a leen dalal. Ñoom ñépp
a xëtt ndigali buur Sesaar, te naan am na beneen
buur bu ñuy wax Yeesu.» [8] Ba mbooloo ma ak
àttekati dëkk ba déggee loolu, dañoo jaaxle.
[9] Ba loolu amee ñu feyloo Yason ak ña ca des
daan ba ca war, door leena yiwi.

Póol ak Silas dem nañu Bere

[10] Ba mu ko defee bokki gëmkat ña yebal ca
saa sa Póol ak Silas ca guddi ga, ñu jëm Bere. Ñu
agsi, dem ca jàngub Yawut ya. [11] Waa Bere nag
gëna am déggin waa Tesalonig. Ñu gëm kàddu
gi, xér ci lool, bés bu nekk ñuy niir Mbind mi,

ngir xam ndax la ñu leen di wax noonu la. 12 Ci
kaw loolu Yawut yu bare gëm, ñoom ak jigéeni
Gereg ñu ràññiku, ak ay góori Gereg ñu bare.
13 Ba loolu amee Yawuti Tesalonig dégg ne
Póol a ngay xamle kàddug Yàlla ca Bere itam.
Ñu dikkati, yëngal nit ña, ñu def ay gàngoor.
14 Ca la bokki gëmkat ñi yebal Póol ca saa sa,
mu jëm tefes ga, Silas ak Timote ñoom, des ca
Bere. 15 Ña dar Póol nag gunge ko ba ca dëkk
ba ñuy wax Aten, ñu doora dëpp, jottliji Silas ak
Timote kàddug Póol, ngir ñu fekksi ko nu mu
gëna gaawe.

Póol waare na ca Aten

16 Diggante ba Póol di nég Silas ak Timote ca
Aten, xolam jeex na ndax dafa gis na dëkk ba
yeboo ci jaamu ay tuur. 17 Ci biir loolu muy
wax ak Yawut yaak jaamburi ragalkati Yàlla ya
ca jàngu ba, di wax it ak waa pénc ma bés bu
nekk.
18 Ci kaw loolu ay boroom xam-xam yu bokk
ci ngérum Epikur* ak ngérum Estowisen†, di
werante ak moom. Ñenn ña ne: «Kebatukat
bii, lu muy wax nii?» Ña ca des dégg Póol di
waare xibaaru jàmm bi ci Yeesu ak ndekkiteem,
ñu ne: «Daa mel ni ay tuur-tuuraani doxandéem

---

* **17:18** 17.18 Ngérum Epikur mooy kurélu njànglem Epikur, mi dee 270 at lu jiitu Almasi. Ngérum Epikur dañoo jiital seen bakkan, te fonk bànneex. † **17:18** 17.18 Ngérum Estowisen kurél la woon, gu njànglem Senon lal. Dee na 265 at lu jiitu Almasi. Ngérum Estowisen ñoo weesale seen bopp yég-yégu yaram mbaa xol yu mel ni bànneex mbaa naqar, te di ñaaxe ci muñ gu ànd ak pastéefu boroom.

lay waareel.» [19] Ñu jàpp ko nag, yóbbu ko ca
ëttub àttekaay ba ñuy wax Areyopas. Ñu ne
ko: «Ndax man nanoo xam njàngle mu bees mii
ngay siiwal, lu mu doon? [20] Ndax li ngay wax
kat sunu ngan-gi-nopp la. Nu bëgga xam nag
loolu lu muy tekki.» [21] Booba waa Aten ñépp,
doxandéem ak njuddu-ji-réew, xintewuñu lenn
lu moy di nettali ak a déglu xew-xew wu bees.

[22] Ci kaw loolu Póol taxaw ca digg ëttub
Areyopas, ne leen: «Yeen waa Aten, gis naa ne
ci wet gu nekk ñu farlu ngeen ci diine. [23] Ndax
maa doon doxantu, di seet seeni jaamookaay, ba
yem ci bu ñu bind mii mbind: “Ñeel yàlla ji nu
xamul.” Loolu ngeen di màggal te xamuleen ko
nag, moom laa leen di xamal.

[24] «Yàlla mi sàkk àddina ak mboolem li ci
biiram, di Boroom asamaan ak suuf, dëkkewul
màkkaan mu ay loxo sàkk. [25] Te it jariñoowul
loxol nit, mbete ku soxla lenn, ndax mooy may
ñépp bakkan akug noo, ak lu mu mana doon.
[26] Moo sàkke xeeti àddina yépp ci kenn nit,
ñu dëkke déndu suuf sépp, te moo leen àppal
seeni jamono, rëddal leen seen kemi dëkkuwaay.
[27] Yàllaa def loolu, ngir xeeti àddina wut ko,
làmbatu ba daj ko, ndegam man naa am, doonte
sorewul kenn ku nekk ci nun. [28] “Ndax sunu
bakkan ak sunu yëngu ak sunug nekk, lépp ci
moom la.” Mooy ba tey la ñenn ci seeni woykat
ne: “Nun itam aw xeetam lanu.” [29] Ndegam nag
xeetu Yàlla lanu, warunoo nirule Yàlla ak lenn
luy wurus, mbaa xaalis mbaa aw doj te sosoo
ci xareñtey nit akum xelam. [30] Yàlla nag jéllale
na janti ñàkka xam googa woon, waaye tey mu

ngi woo ñépp, ak fépp fu ñu féete, ngir ñu tuub.
31 Ndaxte Yàlla jàpp na bés bu muy àttee àddina
ci dëgg, àtte bu nit ki mu taamu di sottali; te
loolu Yàlla jox na ci ñépp firnde lu wóor, ba
mu dekkalee kooku mu taamu, ndekkite lu dee
toppul.»
32 Naka lañu dégg waxi ndee-ndekki, ñenn ña
di ko foontoo, ña ca des ne ko: «Dinanu la déglu,
nga waxalaat nu ci moomu mbir.» 33 Ba loolu
amee Póol bàyyikoo ca seen biir. 34 Teewul mu
am ñu ko fekksi, ba mujj gëm; Denis mi bokk
ci ëttub Areyopas ci la, ak jigéen ju ñuy wax
Damaris, ak ñeneen.

18

Póol tiiñ na waa Korent

1 Ba loolu wéyee Póol bàyyikoo Aten, dem
Korent. 2 Mu daje fa ak Yawut bu ñuy wax
Akilas, fekk baax diiwaanu Pont. Muy sooga jóge
réewum Itali, ànd ak soxnaam Pirsil, ndax Buur
bu mag ba Këlódd moo joxe woon ndigal ne na
Yawut yépp génn Room. 3 Póol nag miinante ak
ñoom, te fekk ñu bokk benn liggéey, di defarkati
xayma ni moom. Loolu tax mu far dal ak ñoom,
di liggéey.
4 Ci kaw loolu bésub Noflaay bu nekk Póol di
waare ca jàngu ba, di yee Yawut yi ak Gereg yi.
5 Ba Silas ak Timote dikkee, bàyyikoo diiwaanu
Maseduwan, Póol xintewootul lu moy di xamle
kàddu gi, di seereel Yawut yi ne Yeesu mooy
Almasi. 6 Yawut ya nag gàntal, di ko ŋàññ, mu
yëlëb ay yéreem, misaale ko ne jaanam wàcc na.
Mu ne leen: «Yeenay gàddu seen bakkanu bopp.

Man set naa ci wecc. Gannaaw-si-tey, ci jaambur
ñi dul Yawut laa jëm.»
7 Mu jóge foofa, dem kër jaamburub jaa-
mukatu Yàlla bu ñuy wax Tisyus Yustus, te
këram sësook jàngu ba. 8 Teewul Kirispus njiitu
jàngu ba moom, gëm Sang bi, mook waa këram
gépp. Ñu bare ci waa Korent a gëm, gannaaw ba
ñu déggee kàddu gi, ba ñu sóob leen ci ndox.
9 Ba loolu amee Sang bi wax ak Póol ag guddi
ci biir peeñu, ne ko: «Bul tiit dara, waaye waxal
te bul noppi, 10 ndax maa ànd ak yaw, kenn du
la song, def la lu bon, ndax xeet wu yaa laa am
ci dëkk bii.» 11 At ak juróom benni weer la Póol
toog ci seen biir, di jàngle kàddug Yàlla.
12 Jant ya Galyon moomee diiwaanu Akayi,
Yawut ya dañoo mànkoo, jógal Póol, jàpp ko,
yóbbu ca àttekaay ba. 13 Ñu ne: «Kii dafa juuyoo
ak yoon ci ni muy xiire nit ñi ci jaamu Yàlla.»
14 Póol dem bay àddu, far Galyon ne Yawut ya:
«Yeen Yawut yi, su doon ag njubadi mbaa jëf ju
aay lool ju ngeen di tawat, kon xel dina nangu ma
déglu leen. 15 Waaye su dee ag dëngoo ci wàllu
wax, mbaa ay turi nit, mbaa seen yoonu bopp
nag, seetal-leen ko seen bopp. Àtte loolu moom,
duma ko nangu.» 16 Galyon daldi leen dàqe ca
àttekaay ba. 17 Ci kaw loolu ñépp jàpp Sosten,
njiitu jàngu ba, dóor ko ca àttekaay ba, te taxul
Galyon yégal ko yaramam.

Póol délsi na Àncos gu Siri

18 Ba loolu wéyee Póol toogaat na fa fan yu
bare, doora tàggtoo ak bokk ya, dugg gaal jëm

Siri, ànd ak Pirsil ak Akilas. Fekk na mu watu
nel ca teerub Señsere, firndeele ko aw xas wu
mu xasoon.
19 Ba ñu teeree Efes, fa la Póol bàyyi Pirsil ak
Akilas. Mu dem ca jàngu ba, ba diisoo fa ak
Yawut ya. 20 Ñooñu ñaan ko, mu toogaat fa ab
diir, mu gàntal. 21 Naka la tàggtoo ak ñoom, ne
leen: «Dinaa leen seetsiwaat, bu soobee Yàlla.»
Ba loolu amee mu dugg gaal, bàyyikoo Efes,
22 teereji Sesare. Mu dem nag Yerusalem, nuyuji
mbooloom gëmkat ña, doora dem Àncos gu Siri.

Póol tukki na ñetteel bi yoonam

23 Póol toog na Àncos ay fan, jóge fa wër
diiwaanu Galasi, teg ca Firisi, di ñaax mboolem
taalibey foofa.
24 Ab Yawut nag bu ñuy wax Apolos te
cosaanoo Alegsàndiri, moo dikkoon Efes. Ku
rafet kàddu, te xam Mbind mi lool. 25 Kooku
jotoon naa jàng yoonu Sang bi. Mu ànd ak
cawarte, di waare ak a jàngle lu wér péŋŋ
ci mbirum Yeesu, doonte xam-xamam a ngi
yemoon ci sóobeb Yaxya ci ndox. 26 Mu
tàmbalee waxe kóolute ca jàngu ba. Pirsil ak
Akilas dégg ko, woo ko cig wet. Ñu daldi koy
gëna leeralal yoonu Yàlla wi.
27 Ba mu ko defee Apolos namma jàll ba Akayi,
bokk ya rafetlu mébétam. Ñu bind taalibey
Akayi, ngir ñu dalal ko. Ba Apolos agsee Akayi,
dimbali na lool ña fa yiw may ñu doon ay
gëmkat. 28 Ndax fa kanam mbooloo ma la doon
tiiñale Yawut ya ay firnde yu mat sëkk, firil leen

Mbind mi, ba leeralal leen nàññ ne Yeesu mooy
Almasi.

19

Póol jàngle na ca Efes

1 Diir ba Apolos nekkee Korent, Póol a nga
jaare ca diiwaan yu tunde ya, ba wàccsi Efes. Mu
daje faakay taalibe, 2 ne leen: «Ndax ba ngeen
gëmee, jot ngeen ci Noo gu Sell gi?» Ñu ne ko:
«Nun de yégunu woon sax ne Noo gu Sell gi
am na.» 3 Mu ne leen: «Kon gan sóobu ngeen
sóobu?» Ñu ne ko: «Xanaa sóobeb Yaxya*.»
4 Póol ne leen: «Yaxya, sóobeb tuubeel la daan
sóobe ci ndox, di waxaale askan wi ne leen ñu
gëm kiy topp ci moom, te mooy Yeesu.» 5 Ba ñu
déggee loolu lañu sóobu ci ndox ci turu Sang
Yeesu. 6 Ba leen Póol tegee loxoom, Noo gu Sell
gi dikkal leen, ñu tàmbalee làkk yeneen làkk,
boole ci di biral waxyu. 7 Taalibe yooyu yépp a
ngi wara tollu ci fukk ak ñaar.

8 Ci kaw loolu Póol dem ca jàngu ba, diiru ñetti
weer muy waaree aw fit, di waxal waa jàngu ba
kàddu yu mata gëm ci mbirum nguurug Yàlla.
9 Ñenn ña nag të ticc, baña gëm, di ŋàññ Yoon wi
ca kanam mbooloo ma. Ba loolu amee Póol bàyyi
leen, daldi berook taalibe ya, bés bu nekk muy
diisoo ak ñoom ca kërug jàngukaay gu Tiranus.
10 Loolu moo wéy diiru ñaari at, ba mboolem
waa diiwaanu Asi dégg kàddug Sang bi, muy
Yawut, di Gereg.

---

* **19:3** 19.3 Seetal ci *Màrk* 1.4.

Waa Efes waaru nañu

11 Ba mu ko defee Yàlla di def ay kéemaan yu
mag yu mu sottale loxoy Póol. 12 Mujj na sax ñuy
yóbbul jarag yi ay kaala aki taraxlaay yu laaloon
yaramu Póol, ba lu leen daloon teqlikook ñoom,
rab wu leen jàppoon, ba leen.
13 Ci kaw loolu ay Yawut yuy wër di faj ku rab
jàpp, tàmbalee roy, di tuddal ñi rab jàpp turu
Sang Yeesu, naan rab yi: «Maa la dàq ci turu
Yeesu, mi Póol di xamle.» 14 Ña doon def jëf
jooju ñooy juróom ñaari doom yu góor yu Sewa,
sarxalkatub Yawut bu mag. 15 Loolu lañu doon
jéem bés, rab wu bon wa ne leen: «Yeesu déy,
xam naa ko. Póol it xam naa ko. Waaye yeen,
yeenay ñan?» 16 Ci kaw loolu nit ka rab jàpp song
leen, teg leen loxo ñoom ñépp, pamti-pamtee
leen, gaañ leen, ba ñu dawe kër ga yaramu neen.
17 Mboolem Yawut yaak Gereg ya dëkke Efes
nag yég mbir moomu, tiitaange dikkal leen
ñoom ñépp, daraja ju réy doxe ca ñeel turu Sang
Yeesu. 18 Ba mu ko defee ñu bare ca gëmkat
ña dikk, biral seenug tooñ, daldi xamle yu bon
ya ñu daan jëfe. 19 Ci biir loolu ñu bare ñu
daan ñeengo, boole seeni téere, indi, lakk ko fa
kanam ñépp. Ba ñu xaymaa njég la, tolloo naak
juróom fukki junniy poseti daraxma (50 000).
20 Noonu la kàddu gi lawe ba féete kaw ci
kàttanu Boroom bi.

Efes yëngu na

21 Gannaaw ba loolu wéyee, Póol ci ndigalal
Noo gu Sell gi am mébétum jaare diiwaani
Maseduwan ak Akayi, teg ca Yerusalem. Mu ne:

«Gannaaw bu ma àggee foofu, war namaa jàll
ba Room itam.» 22 Mu daldi yebal fa Maseduwan,
ñaari jaraafam, Timote ak Eràst, moom mu
toogaat ab diir ca Asi.

23 Jant yooyu nag yemook yëngu-yëngu bu
réy bu amoon ci mbirum Yoon wi. 24 Ku ñuy
wax Demetirus, ab tëggu xaalis, moo daan defar
jëmmi jaamookaay yu ndaw yu tuur mi ñu
dippee Artemis, muy njariñ lu réy ci liggéeykat
yiy nawleem. 25 Mu woo leen, ñook ña farewoo
liggéey yu ni mel, ne leen: «Bokk yi, xam ngeen
ne liggéey bii, ci la sunu teraanga nekk. 26 Yeena
gis nag mbaa ngeen déggal seen bopp ni Póol
moomu di naxee ba fàbbi mbooloo mu bare, te
du ci Efes gii rekk, daanaka Asi gépp la: Mu
naay: “Yàlla yu loxol nit sàkk du yàlla.” 27 Loolu,
jéllale naa ni mu mana gàkkale sunu liggéey
bii, waaye dina tax ñu teddadil jaamookaayu
Artemis, yàlla ju jigéen ju mag ji, ba darajaam
mujj neen, moom mi mboolem Asi ak àddina sax
di jaamu.»

28 Mbooloo ma dégg kàddu yooyu, daldi mer
lool, di xaacu naan: «Artemis mu Efes màgg
na!» 29 Ci kaw loolu dëkk bépp ne kër-kër,
ne këpp. Ñu jàpp Gayus ak Aristàrk, waa
Maseduwan ya àndoon ak Póol ca tukki ba. Ñu
daldi riirandoo wuti ëttu joŋantekaay ba. 30 Póol
nag bëgga teewi ca kanam mbooloo ma, taalibe
ya bañ. 31 Ñenn ñay ay soppeem ca kàngami
nguur ga sax, yónnee nañu ca moom, di ko àrtu
ngir mu baña foye bakkanam, di dem ca ëttu
joŋantekaay ba. 32 Ndaje maa nga rëb lool,

ñii xaacu ne lii, ñee xaacu, ne lee, te ña ca
ëpp sax xamuñu lu waral ndaje ma. 33 Ci kaw
loolu mbooloo ma am lu ñu digal ku ñuy wax
Alegsàndar, Yawut ya jañax ko ca kanam, mu
daldi tàllal loxoom, ngir layool boppam ca digg
mbooloo ma. 34 Naka lañu xam ne ab Yawut la,
kàddu ga di benn, jibe ca mbooloo mépp, diiru
ñaari waxtu. Ñu naan: «Artemis mu Efes màgg
na!»
35 Ndawal buur la nag mujj giifal mbooloo ma,
ne leen: «Yeen waa Efes, ana moos ku xamul ne
Efes gii mooy dëkk biy wattukatub jaamookaayu
Artemis, ak jëmmam ji wàcce asamaan? 36 Loolu
maneesu koo weddi. Kon nag, dangeena wara
teey, baña sañaxuy def lenn. 37 Ndax nit ñii
ngeen fi indi, teddadiluñu ay jaamookaay te
waxuñu lu ñàkke sunu yàlla kersa. 38 Su dee
Demetirus ak liggéeykat yi ànd ak moom ñoo
jote ak kenn ci ñoom, ay ëtti layoo am na fi, ay
kàngam a ngi fi di àtte. Nañu fa layooji. 39 Su
dee leneen lu ngeen di sàkku nag, ca ndajem àtte
ba lees koy lijjantee. 40 Ndax kat repp nanu ñu
jiiñ nu ag fippu, te amul lenn lu nu mana lay, ba
lewal mii ndaje.» Naka la wax loolu, daldi tas
mbooloo ma.

20

Póol jaare na Maseduwan ak Geres

1 Ba yëngu-yëngu ba jeexee, Póol daa woo
taalibe ya, ñaax leen, ba noppi tàggtoo ak ñoom,
jóge fa, dellu diiwaanu Maseduwan. 2 Ba loolu
amee mu wër gox yooyu, ñaaxe gëmkat ña
kàddu yu takku, doora dem réewum Geres. 3 Mu

toog fa ñetti weer. Gannaaw gi muy waaja dugg gaal jëm Siri, far pexe mu ko Yawut ya lalal feeñ, mu fomm, nara dellu jaareji Maseduwan.
4 Ña àndoon ak moom ñoo di Sopater doomu Pirus ma cosaanoo Bere, ak Aristàrk ak Segond, waa Tesalonig ya, ak Gayus, ma dëkke Derbe, ak Timote, ak waa diiwaanu Asi ya, Tisig ak
Torofim. 5 Ñooñu ñoo jiitu, di nu nég ca dëkk ba
ñuy wax Torowas. 6 Nun nag ba màggalu Yawut,
ga ñuy wax Mburu mu amul lawiir weesee lanu dugge gaal fa dëkk ba ñuy wax Filipi, am juróomi fan ca yoon wa, door leena fekksi ca Torowas, toog fa juróom ñaari fan.

Póol dekkal na nit ca Torowas

7 Ca ndoortel ayu bés ba, naka lanu daje ngir dagg mburum bokkoo mi*, Póol, yékkati kàddu, di wax ak gëmkat ñi, ndax fekk na mu bëggoona dem ca ëllëg sa. Wax ja nag law ba guddi ga
xaaj. 8 Ay làmp yu baree nga woon ca néegu kaw
taax ma ñu daje woon. 9 Ci biir loolu ab xale bu
góor bu ñuy wax Ëtikus ma nga tooge kéméju palanteer ba. Ngëmment dab ko, te kàddug Póol ga yàgg lool. Ay nelaw nag jàpp waa ji, mu xàwwikoo ca ñetteelu taax ma, daanu, ñu yékkati ko, fekk mu dee.
10 Ba loolu amee Póol wàcc, tiim ko, daldi koy téye ci diggante ñaari loxoom, ne leen: «Buleen
jaaxle, mu ngi dund.» 11 Mu yéegaat, dagg
mburu ma, lekk. Waxaat na lu yàgg, ba njël jot,

* **20:7** 20.7 Dagg mburu: moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom lañu mujj di wooye Reeru Sang bi.

mu sooga dem. 12 Xalelu góor ba moom, nit ñaa
ko yóbbu, muy dund, seen xel doora dal bu baax.

Póol tàggtoo naak gëmkati Efes

13 Nun nag nu jiituji, dugg gaal jëm Asos, fa nu
nara yebe Póol, na mu ko mébéte woon, ndax
Póol ci boppam moo xalaatoona jaare ci yoonu
suuf si ba fekksi nu fa. 14 Ba mu nu fekksee
ca Asos, nu yeb ko, daldi dem Mitilen. 15 Nu
jóge fa, tëmb ba agsi ca ëllëg sa fa janook dunu
Kiyos, bés ba ca topp, nu àgg Samos, bés ba ca
toppaat, nu àgg Mile. 16 Ndax Póol daa fasoon
yéeney teggi Efes, ngir baña yàgg diiwaanu Asi;
booba day gaawtu, ngir màggalu Pàntakot man
koo fekk Yerusalem.

17 Fa Mile la Póol yónnee ca Efes, woolu magi
gëmkat ñi. 18 Ba ñu dikkee, mu ne leen:

«Yeen ci seen bopp xam ngeen bu baax, ca bés
ba ma jëkkee teg sama tànk Asi, ba tey jii, ni ma
masa doxale ak yeen, 19 di jaamoo Boroom bi ag
woyof gu mat sëkk, ci biiri rongooñ ak nattu yu
ma pexey Yawut yi teg. 20 Te amul lenn lu leen
di jariñ, lu ma leen nëbb, bañ leen koo xamal;
jàngal naa leen ci mbeddum buur ak ci biir kër
yi. 21 Dénk naa Yawut yi ak Gereg yi ne leen, ñu
tuub ci Yàlla te gëm sunu Sang Yeesu.

22 «Léegi maa ngii ci curgag Noo gu Sell gi,
di dem Yerusalem, lu ma fay dal sax, xawma ci
dara, 23 lu moy li ma Noo gu Sell giy seereel ci
dëkkoo dëkk, ne ma ay jéng aki coono moo may
nég. 24 Waaye sama bakkan soxalu ma, xanaa
ma bey samaw sas, ba sottal liggéey, bi ma Sang

Yeesu dénk, te mooy seedeel xibaaru jàmm bu
yiwu Yàlla wi.
25 «Léegi nag xam naa ne mboolem yeen ñi
ma duggoon ci seen biir, di yégle nguurug Yàlla,
dootuleen ma gis. 26 Moo ma tax di seere bésub
tey, ne wàccoo naak ñépp, deesu ma topp benn
bakkan. 27 Ndax mboolem li Yàlla nar bañuma
leen cee xamal lenn. 28 Wattuleen nag seen
bopp, wattu mboolem gétt, gi leen Noo gu Sell
gi sàmmloo, te ngeen foral mbooloom gëmkati
Yàlla, mi Yàlla jote deretu boppam. 29 Man nag
xam naa ne gannaaw bu ma demee, ay bukki yu
ñàng dinañu tàbbi ci seen biir te duñu ñéeblu
gétt gi. 30 Ci seen biir sax la aw nit di jóge taxaw,
di wax ndëngte, ngir xiirtal taalibe yi, ba ñu topp
leen. 31 Teewluleen nag te fàttliku ne diiru ñetti
at, guddi ak bëccëg, masumaa noppee àrtu kenn
ku nekk ci yeen, bay jooy sax.
32 «Léegi nag, dénk naa leen Yàlla ak kàddug
yiwam, gi leen mana dooleel, dencal leen seen
muur ci biir mboolem nit ñi ñu sellal. 33 Du lenn
lu ma xemmem ci kenn; du xaalis, du wurus
du koddaay. 34 Yeen ci seen bopp, xam ngeen
ne, muy sama soxlay bopp, di yoy ñi ànd ak
man, sama loxo yii laa liggéeye lu ma ko faje.
35 Nu nekk laa leen wone ne sunu wartéef mooy
nu liggéeye noonu bu baax, ngir dimbali néew-
doole yi, tey fàttliku kàddug Sang Yeesu, ga mu
noon: “Nangu, joxee ko ëpp barke.”»
36 Naka la wax loolu, daldi sukkandoo ak ñoom
ñépp, ñaan. 37 Ba loolu amee ñépp jooyoo jooy
yu metti, laxasu ko, fóon ko. 38 La leen yokk aw
tiis nag mooy kàddu ga mu leen wax, ne leen:

«Dootuleen ma gis.» Ba mu ko defee, ñu gunge
ko ba ca gaal ga.

21

Póol jublu na Yerusalem

1 Gannaaw ba nu tàggoo ak ñoom, nu dugg
gaal, jubal dunu Kos, teg ca teeri ca dunu Rodd,
jóge fa, jàll ba Patara. 2 Nu gis fa gaal gu jëm
Fenisi, dugg ca, daldi teddi. 3 Naka lanu dem
ba séen dunu Sippar, wacc ko nag sunu wetu
càmmoñ, jublu diiwaanu Siri, ba teeri Tir, ndax
fa la gaal gi waroona yebbi ab yebam. 4 Nu seet
taalibey foofa, ba gis leen, toog ak ñoom juróom
ñaari fan. Ci biir loolu Noo gu Sell gi di leen xiir
ci wax Póol, ne ko bumu dem Yerusalem. 5 Ba
nu fa amee fan yooyu lanu fa bàyyikoo, dem, ñu
gunge nu, ñoom ñépp, ñook seeni soxna ak seeni
doom. Nu dem ba génn dëkk ba, daldi sukk ca
tefes ga, ñaan. 6 Ba loolu amee nu tàggtoo ba
noppi, dugg ca gaal ga, ñoom ñu ñibbi.
7 Nun nag ba nu jógee Tir, danoo ñoqli ba
teeri Patolemayis. Nu nuyoo faak bokki taalibe
ya, toog faak ñoom benn fan. 8 Ca ëllëg sa nu
dem ba àgg Sesare. Nu dem kër Filib, xamlekatu
xibaaru jàmm, bi bokk ci Juróom ñaar ñi*. Nu
dal ak moom. 9 Filib moomu amoon na ñeenti
doomi janq yuy waxe ay waxyu.
10 Gannaaw ba nu fa toogee ay fan, ab yonent
bu ñuy wax Agabus jóge Yude, agsi. 11 Mu
dikk ba ci nun, jël ngañaayal Póol, yeewe ko

* **21:8** 21.8 Juróom ñaar ña ñooy ñi doon séddale ndimbalu mbooloom gëmkat ña ca Yerusalem. Seetal ci 6.5.

ay tànkam aki loxoom, daldi ne: «Noo gu Sell gi dafa wax ne: “Ki moom ngañaay lii, nii la ko Yawut yiy yeewe ca Yerusalem, jébbal ko jaambur ñi dul Yawut.”»
12 Ba nu déggee loolu, nun ak waa gox baa
tinu Póol, ne ko bumu dem Yerusalem. 13 Ci kaw
loolu Póol ne: «Lu ngeen di def nii, di jeexal sama xol? Waxuma ñu yeew ma rekk, waaye dee sax nangu naa koo def ci Yerusalem ngir
Sang Yeesu.» 14 Naka lanu wax, wax, mu të, nu
bàyyi, daldi ne: «Kon nag yal na Boroom bi sottal coobareem!»
15 Gannaaw fan yooyu lanu fabu, ngir dem
Yerusalem. 16 Ci biir loolu ay taalibe yu dëkke
Sesare ànd ak nun, yóbbu nu fa nu wara dali, ca kër ku ñuy wax Manason, ma cosaanoo Sippar, te di taalibe bu yàgg.

Póol agsi na Yerusalem

17 Ba nu agsee Yerusalem nag, bokki taalibe ya
bége nañu noo dalal. 18 Ca ëllëg sa Póol ànd
ak nun, seeti Yanqóoba, fekk mag ñépp a nga
fa teew. 19 Póol nuyook ñoom, ba noppi benn-
bennalal leen jëf, ji Yàlla sottale liggéeyam ci biir jaambur ñi.
20 Ñu dégg ca, daldi sàbbaal Yàlla, ba noppi
ne ko: «Mbokk mi, xoolal ñaata junniy Yawut a doon ay gëmkat, te ñoom ñépp di ñu xér ci
yoonu Musaa. 21 Ñoo dégg nag sab jëw, ñu
ne dëddu yoonu Musaa mooy li ngay jàngal mboolem Yawut yi dëkk ci biir jaambur ñi, naan leen buñu xarfal seeni doom, te buñu topp sunuy
aada. 22 Lu ciy pexe nag? Ndax kat duñu umple

ne dikk nga. [23] Léegi daal, dangay def li nu lay
wax nii: nu ngi feek ñeenti nit ñu am lu ñu xasal
Yàlla. [24] Ñoom ngay àndal, nga bokk ak ñoom
setlu, te nga gàddu seen peyu wateefu bopp, wi
boroom xas wu ni mel aadawoo. Su ko defee
ñépp ay xam ne li ñu lay jëwe, dara amu ci, te
yoonu Musaa ngay jëfe, di ko sàmm. [25] Naka
gëmkat ñi dul Yawut nag, bind nanu leen li nu
dogal, ne leen ñu moytu ñam wu ñu sarxal ay
xërëm, moytoo lekk deret ak yàppu mala mu ñu
tuurul deretam, te moytu powum séy.»

[26] Ca ëllëg sa Póol ànd ak nit ña, bokk ak ñoom
setlu, dugg ca kër Yàlla ga. Mu daldi xamle bés
ba seen àppu setlu di mat, ba jooxe ba ci war
génn, ñeel kenn ku nekk ci ñoom.

Jàpp nañu Póol

[27] Ba àppu juróom ñaari fan yay waaja jeex,
Yawut ya jóge diiwaanu Asi gis Póol ca kër Yàlla
ga. Ñu yëngal mbooloo mépp, jàpp ko, [28] di
xaacu naan: «Wallee, bokki Israyil! Waa jii,
mooy kiy wër fépp, di waare ñépp kàddu gu
safaanook njariñal xeet wi, ak yoonu Musaa ak
bérab bii. Rax ci dolli mu indi ci kër Yàlla gi
ay Gereg, ba sobeel bérab bu sell bii.» [29] Booba
Torofim mu Efes la ñu gisoon ca dëkk ba, mu ànd
ak Póol, ñu yaakaar ne Póol da koo yóbbu ca kër
Yàlla ga. [30] Ba loolu amee dëkk ba bépp màbb,
nit ña ne kër-kër, ne këpp, ñu jàpp Póol, génne
ko kër Yàlla ga rekk, daldi tëj bunt ya.

[31] Naka lañu koy wuta rey, ñu àgge njiital
gàngooru Room ba yore kilifteef ga, ne ko
Yerusalem gépp salfaañoo na. [32] Ca saa sa mu

ànd ak ay dag, ak njiiti takk-der, ne jaas ca biir mbooloo ma. Yawut ya nag gis njiital gàngoor ga ak dag ya, daldi dakkal yar ya ñu doon dóor Póol.
33 Ci kaw loolu njiit la agsi, jàpp ko, daldi
santaane ñu jénge ko ñaari càllala. Ba loolu
wéyee mu laajte, ne: «Kii ku mu doon, ak lu mu
def?» 34 Ñenn ca mbooloo ma xaacu ne lii, ña
ca des ne laa. Ñolñol ja nag tax manu caa xam
dara lu leer. Mu daldi santaane, ñu yóbbu ko ca
biir tata ja. 35 Ba Póol àgge ca dëggastali tata ja,
mbooloo ma daa sànju ak doole, ba takk-der ya
mujj fab Póol, gàddu ko. 36 Ndax booba mbooloo
mu réy a ko topp, di xaacu naa: «Na dee!»

Póol layoo na ak Yerusalem

37 Naka lañu koy waaja dugal ca tata ja, Póol
ne njiitu gàngoor ga: «Ndax man naa laa wax
baat?» Mu ne ko: «Ndeke dégg nga gereg?
38 Kon du yaay waayu Misra jooju yëngaloon
dëkk bi ci fan yii, te yóbbu woon ñeenti junniy
Bóomkat ya (4 000) ca màndiŋ ma?» 39 Póol ne
ko: «Man de ab Yawut laa, di as goru Tàrs, dëkk
bu ñàkkul tur ba ca diiwaanu Silisi. Dama lay
ñaan, nga may ma, ma wax ak mbooloo mi.»
40 Mu may ko. Póol taxaw ca dëggastal ya, tàllal
mbooloo ma loxo, ñu ne selaw. Mu wax ak ñoom
ci yawut, ne:

22

1 «Yeen bokk yi, yeen samay baay, dégluleen
léegi li ma leen di wax.» 2 Ba ñu déggee yawut
ya muy waxe ak ñoom, ñu gën ne xerem.

Póol ne leen: 3 «Man ab Yawut laa, juddoo
Tàrs ca diiwaanu Silisi, yaroo ci dëkk bii. Ci
keppaaru Gamalyel laa jànge, njàng mu dëppoo
bu mat sëkk ak sunu yoonu maam. Ma doonoon
ku xér ci Yàlla ni mboolem yeen ñii tey. 4 Yoon
wii tey, daan naa fitnaal ñi ko gëm ba sabab
seenug dee. Yeew naa góor, yeew jigéen, tëjlu
leen kaso. 5 Sarxalkat bu mag bi, ak mboolem
kurélu mag ñi man nañu ma cee seede. Ci ñoom
sax laa nangoo woon bataaxal bu jëm ca bokki
Yawut ya ca Damaas, ga ma jëmoon, ngir yeewe
fa gëmkati Yoon wii nekkoon foofa, ba indi leen
Yerusalem, ngir ñu mbugal leen.

6 «Yàlla def ma topp yoon wa, ba jub Damaas ci
digg bëccëg rekk, ag melax gu mag jekki fettaxe
asamaan, ne ràyy fi ma wër. 7 Ma ne dàll fi suuf,
daldi dégg baat bu ma ne: "Sóol, Sóol, lu tax nga
di ma bundxatal?" 8 Ma ne ko: "Sang bi, yaa di
kan?" Mu ne ma: "Man maay Yeesum Nasaret,
mi ngay bundxatal." 9 Ñi ma àndaloon gis nañu
leer gi, waaye ki wax ak man, xamuñu li mu wax.
10 Ma ne ko: "Sang bi, nu may def?" Sang bi ne
ma: "Jógal dem Damaas, dees na la wax foofa
mboolem li ñu la sas, nga def ko." 11 Gisatuma
woon dara ndax leeraayu melax ga; ña ma àndal
ñoo ma mujj wommat, ba ma agsi Damaas.

12 «Ku ñuy wax Anañas nag ma nga woon ca
Damaas. Ku am diiney yoonu Musaa te rafetub
jëw ci biir mboolem Yawuti dëkk ba. 13 Mu dikk
taxaw fi sama wet, ne ma: "Mbokk mi Sóol, gisal
na woon." Ca saa sa, may gis na woon, di ko xool.
14 Mu ne ma: "Sunu Yàllay maam moo la dencal

céru ràññee coobareem, ak gis Aji Jub ji, dégg
ko, muy wax ak yaw. 15 Ndax li nga gis, dégg ko,
yaa koy seedeel nit ñépp. 16 Léegi nag, looy nég?
Jógal, ñu sóob la ci ndox, nga set, teqlikook say
bàkkaar, te tudd turu Yeesu.”
17 «Yàlla def, gannaaw ba ma délsee
Yerusalem, ma doon ñaan ca kër Yàlla ga,
daldi daanu leer. 18 Ma gis Sang bi, mu ne
ma: “Gaawal, daw génn Yerusalem, li nga may
seedeel, duñu ko nangu.” 19 Ma ne ko: “Sang bi,
ñoom ci seen bopp xam nañu ne jàngu ci kaw
jàngu, maa fa daan tëjlu ak a cawlu ñi la gëm.
20 Te it ba ñuy tuur deretu Eccen, sa seede ba,
man it maa nga fa woon, juboo caak ñoom, te
ña ko rey, maa leen doon wattul seeni yére.”
21 Mu ne ma: “Demal, man, fu sore laa lay yebal
ca ña dul Yawut.”»

Póol as goru Room la

22 Ba ba muy wax loolu, mbooloo maa nga koy
déglu. Ba ñu déggee kàddu yooyu lañu xaacu
ne: «Jëleleen ko ci kaw suuf! Ku mel ni kii
yeyoowula dund!» 23 Ña ngay yuuxoo, di sànni
seeni yére, tibb suuf, callmeeru. 24 Ci kaw loolu
njiitu gàngoor ga santaane, ñu dugal Póol ca tata
ja te laaje ko ay yar, ngir xam lu waral ñu di ko
yuuxoo noonu. 25 Naka lañu ko yeew ngir dóor
ko ay kàccri, mu ne njiitu takk-der ba fa taxaw:
«As goru Room bu yoon dabul, mbaa am nga sañ-
sañu dóorlu ko?»
26 Njiitu takk-der ba dégg loolu, daldi dem ba
ca njiital gàngoor ga, xamal ko ko, ne ko: «Li
ngay def nag? Nit kii as goru Room la!» 27 Njiital

gàngoor ga dikk, ne Póol: «Yaw wax ma, ndax as
goru Room nga?» Mu ne: «Waaw.» [28] Mu ne ko:
«Man de xaalis bu bare laa jënde sañ-sañu doon
as goru Room.» Mu ne ko: «Man nag moom laa
judduwaale.» [29] Ña ko doon waaja laaje ay dóor
nag dànd ko ca saa sa. Njiital gàngoor ga it tiit
na, ba mu yégee ne Póol as goru Room la, te fekk
mu yeewlu ko.

Póol taxaw na ca kurélu àttekati Yawut ya

[30] Ca ëllëg sa nag njiital gàngoor ga bëgga am
lu ko leer nàññ ca la Yawut ya jiiñ Póol. Mu
yiwi ko, woolu sarxalkat yu mag ya, ak mboolem
kurélu àttekat ya. Ci kaw loolu mu indi Póol,
taxawal ko ci seen kanam.

23

[1] Ba loolu amee Póol xool jàkk waa kurél ga, ne
leen: «Bokk yi, man de xel mu dala dal laa masa
jëfe fi kanam Yàlla, ba bésub tey jii.» [2] Anañas
sarxalkat bu mag ba nag sant ña taxaw ca wetu
Póol, ne leen: «Fél-leen gémmiñam». [3] Póol ne
ko: «Fél la yaw, moom la Yàlla di waaj, jinigalkat
bee, mbete miir bu ñu weexal! Yaa ngi toog, topp
yoon, di ma àtte, te teewul nga xëtt yoon, di ma
dóorlu!» [4] Waa géew ba ne ko: «Sarxalkatub
Yàlla bu mag bi ngay xas nag?» [5] Póol ne leen:
«Bokk yi, xawma woon ne mooy sarxalkat bu
mag bi, ndax bindees na ne: “Sa kilifag askan,
bu ko wax naka-su-dul-noonu.”»
[6] Fekk na Póol xam ne lenn ca kurél gaa nga
bokk ca ngérum Sadusen ya, ña ca des bokk ca
ngérum Farisen ya. Mu daldi àddu ca kaw ca

biir géew ba, ne: «Bokk yi, man de ab Farisen
laa, di doomu Farisen; li ñu may àttee nag
mooy sunu yaakaar ak sunu ngëm gi nu bokk
ci mbirum ndee-ndekki.» [7] Naka la wax loolu
Farisen yaak Sadusen ya tàmbalee werante, ba
mbooloo ma xàjjalikoo. [8] Ndax Sadusen yi dañu
ne ndee-ndekki ak malaaka ak rab, dara amu ci,
te Farisen yi ñoom, yooyu yépp lañu dëggal.

[9] Ci kaw loolu coow lu réy jib. Ñenn ca firikati
yooni làngu Farisen ya, ne bërét, àddook doole,
ne: «Gisunu lenn lu bon ci nit kii. Ku xam
ndax aw rab a wax ak moom, mbaa malaaka?»
[10] Xuloo ba nag gëna tàng, ba njiital gàngoor ga
mujj ragal ñu sëxëtoo Póol, ba def ko ay dog. Mu
daldi sant lenn ca xarekat ya ñu wàcc, jële Póol
ci biir nit ñi, yóbbu ko ca tata ja. [11] Ca guddi ga
Sang bi feeñu Póol, ne ko: «Na sa xel dal. Ni nga
ma seedeele ci Yerusalem, noonu nga ma wara
seedeeleji ca Room.»

Yawut ya fexeel nañu Póol

[12] Ba bët setee Yawut ya daje, daldi xasoo, ne
duñu lekkati, duñu naanati, ba kera ñu reyee
Póol. [13] Ña lal pexe moomu, ëpp nañu ñeent
fukk. [14] Ñu dem ca sarxalkat yu mag ya ak mag
ña, ne leen: «Danoo giñ ne dunu dugalati dara
sunu gémmiñ, ba kera nu reyee Póol. [15] Léegi
nag yeen ak kurélu àttekat yi, ñaanleen njiital
gàngoor gi, mu indi Póol ba ci yeen, mu mel ni
dangeena bëgga seetaat bu baax mbiram. Nun
nag fagaru nanu, ngir bala moo agsi, nu rey ko.»
[16] Jarbaatub Póol bu góor nag yég tëru ma. Mu
daldi dem ba ca tata ja, dugg, yégal ko Póol.

17 Póol woo kenn ca njiiti takk-der ya, ne ko:
«Yóbbul xale bu góor bii ba ci njiital gàngoor gi,
ndax am na lu mu ko wara wax.» 18 Njiital xare
ba ànd ak xale ba, yóbbu ko ca njiital gàngoor
ga, ne ko: «Póol, mi ñu tëj, moo ma woo, ñaan
ma, ma indil la xalelu góor bii, ndax am na lu
mu lay wax.»

19 Ba loolu amee njiital gàngoor gi jàpp ci
loxol xalelu góor bi, wéetoo ak moom, ne ko:
«Ana loo may xamal?» 20 Mu ne ko: «Yawut yi
ñoo mànkoo ci ñaan la, nga yóbbu Póol ëllëg
ca kurélu àttekat ya, mu mel ni dañoo bëgga
seetaat bu baax mbiram. 21 Yaw nag bu leen ko
may, ndax lu ëpp ñeent fukk ci ñoom a koy tëru,
te xasoo nañu ne dootuñu lekk, dootuñu naan,
ba kera ñu ko reyee. Fagaru nañu ba noppi, di
xaar sa ndigal.» 22 Njiital gàngoor ga daldi koy
yiwi, ne ko: «Bul wax kenn ne ko àgge nga ma
lii.»

Yóbbu nañu Póol Sesare

23 Ba mu ko defee mu woo ñaari njiiti takk-der,
ne leen: «Waajal-leen ñaar téeméeri xarekat
ak juróom ñaar fukki gawar ak ñaar téeméeri
boroom xeej, ngir ngeen dem Sesare bu juróom
ñeenti waxtu jotee ci guddi. 24 Te itam nangeen
waajalal Póol daamar, waral ko, ngir yóbbu kook
jàmm ba ca Feligsë, boroom réew mi.» 25 Mu
bind nag bataaxal bu ne:

26 Ñeel la yaw boroom réew mi, Feligsë mu
tedd mee tedd, bawoo ci man Këlódd Lisiyas,
mi lay nuyu. 27 Nit kii la Yawut yi jàppoon,

di ko waaja rey, far ma dikk ànd ak lenn ci
gàngoor gi, wallu ko, ndax fekk na ma yég ne
as goru Room la. 28 Ma bëggoona xam nag
lan lañu koy sikk, ba tax ma yóbbu woon ko
ca seen kurélu àttekat ya. 29 Ma gis nag ne li
ñu ko jiiñ, ci seen mbiri yoonu diine rekk la,
waaye du lenn lu jar rey, mbaa jéng. 30 Ba ñu
ma àggee am tëru mu ko Yawut yi waajaloon
nag, ci laa ko yebal ci yaw ci saa si. Jox naa
itam ndigal ñi ko sikk, ne leen ñu wax ci sa
kanam, gan tooñ lañu ko toppe.

31 Ba loolu amee xarekat ya def la ñu leen
digal, yóbbu Póol ci guddi ba ca dëkk ba ñuy
wax Antipataris. 32 Ca ëllëg sa takk-der yay deme
tànk waññiku, délsi ca tata ja, bàyyi gawar ga,
ñu gunge Póol ba mu àgg. 33 Gawar ga àgg
Sesare, daldi jébbal boroom réew ma bataaxal
ba, jébbal ko Póol itam. 34 Boroom réew ma jàng
bataaxal ba, daldi laaj ci ban diiwaan la Póol
bokk, ba xam ne diiwaanu Silisi la bokk. 35 Mu
ne ko: «Xaaral ba say tuumaalkat itam dikk, ma
déglu la.» Mu santaane nag, ñu denc ko ca kër
buur Erodd.

24

Póol layoo na ci kanam boroom réew ma

1 Ñu teg ca juróomi fan, Anañas sarxalkat bu
mag ba dikk, ànd ak ay mag, ak ab layookat bu
ñuy wax Tertul. Ñu jébbalsi boroom réew ma,
tuuma ja ñu teg Póol. 2 Ñu woo Póol, Tertul daldi
yékkati kàddug tuuma, ne: «Kilifa gi, ci yaw la

jàmm ju yaa ame, te yaa fàggu ay coppite yu
ñeel askan wi. 3 Saa su nekk, ak fépp fu nu tollu
lanu ràññee loolu, yaw Feligsë mu tedd mi, te di
la ko sante lool. 4 Gannaaw buggunu laa yeexal
nag, rikk baaxeeti nu, déglu nu tuuti. 5 Waa jii
lanu gis ne ab rambaaj la buy sabab réeroo ci
biir Yawuti àddina sépp. Moom mooy njiitu ngér
mu sikk mi ñuy wax Nasareen ñi. 6-7 Kër Yàlla ga
sax jéem na koo teddadil, noo ko jàpp. 8 Yaw ci
sa bopp, soo ko laajaatee ci mbir moomu mépp,
dinga gis li nu koy jiiñ.» 9 Yawut ya itam dëggal
tuuma ja, ne noonee la mbir ma ame.
10 Ba loolu amee boroom réew ma jox Póol
kàddu gi. Mu ne: «Xam naa ne at yu baree
ngii ngay àtte xeet wi. Moo tax ma am cawartey
layool sama bopp. 11 Man ngaa leerlul sa bopp
ne ba ma demee Yerusalem di màggali ak léegi
weeseegul fukki fan ak ñaar. 12 Te giseesu ma
may werante, mbaa may yëngal mbooloo; du ca
kër Yàlla ga, du ca jàngu ya, du ca biir dëkk
ba. 13 Te itam li ñu may jiiñ nii tey, manuñu cee
firndeel dara. 14 Lenn de man naa la koo nangul.
Yoon woowu ñu ne mooy ngér mu sikk, moom
laay topp, di ko jaamoo sunu Yàllay maam.
Teewul mboolem lu ñu bind ci yoonu Musaa ak
téerey yonent yi, gëm naa ko. 15 Yaakaar ji ma
am, mooy yaakaar ji ñu am ñoom itam, ne ñi jub
ak ñi jubadi, ñépp ay bokk dekki ëllëg. 16 Moo
tax fu ma tollu, man itam, may def lu ma man
ngir am xel mu dal, wàccoo ak Yàlla, wàccoo ak
nit ñi.
17 «Samay tànk nag, gannaaw gëjeb at yu bare,
moo doon indil samaw askan, ay ndimbal ak ay

sarax yu ñeel Yàlla. 18 Ci biir loolu lañu ma fekk
ca biir kër Yàlla ga, ma setlu, te du mbooloo,
du coow lu ma indaale. 19 Xanaa ñenn Yawuti
diiwaanu Asi ña ma fa fekkoon. Ñooñoo ma
waroona tuumaal fi sa kanam, ndegam am nañu
lenn lu ñu ma sikke. 20 Mbaa boog, na nit ñii
ci seen bopp wax gan ndëngte lañu ma gisal,
keroog ba ma taxawee ca kurélu àttekat ya!
21 Xanaa genn kàddu ga ma taxawoon ca seen
biir, àddu ko ca kaw ne: “Mbirum ndee-ndekki
gi ma gëm, moom lañu may àttee ci seen kanam
tey!”»

22 Booba Feligsë jotoon naa am lu ko leer ci
mbirum Yoon wi. Mu yiweegum leen nag, ne
leen: «Bu Lisiyas njiital gàngoor gi dikkee, dinaa
àtte seen mbir.» 23 Ci kaw loolu mu sant njiitu
takk-der ba, ne ko mu may Póol bët, woyofal
ko jataayu kasoom te baña aaye ay nitam ñu
topptoo ko.

24 Ñu teg ci ay fan, Feligsë dikk, ànd ak
soxnaam Dursil, mi dib Yawut. Mu woolu Póol,
déglu kàddoom ci ngëm gi sababoo ci Yeesu
Almasi. 25 Naka la Póol wax ci mbirum njub,
ak moom sa bakkan, ak àtteb bés-pénc, Feligsë
daldi tiit, ne ko: «Léegi, man ngaa demagum, bu
ma ko talee, dinaa la wooluwaat.» 26 Ci biir loolu
Feligsë yaakaar itam ne jombul mu jële xaalisub
neexal ci Póol, ba tax mu woolu ko ay yooni
yoon, ngir waxtaan ak moom.

27 Ba ñu ca tegee ñaari at yu mat, ku ñuy
wax Porsiyus Festus wuutu Feligsë. Feligsë nag
bëggoon lu neex Yawut ya, ba tax mu bàyyi Póol
ca kaso ba.

25

Póol layoo na ca kanam Festus

1 Festus nag toogsi diiwaanam ba am fa
ñetti fan. Gannaaw loolu mu dem Yerusalem.
2 Sarxalkat yu mag yi, ak njiiti Yawut yi boole ko
ak Póol. Ñu dagaan ko, 3 tinu ko ngir mu woolu
Póol Yerusalem, ndax fekk na leen lal pexem rey
ko ca yoon wa. 4 Festus itam ne leen Póol a
nga ñu tëj kaso ca Sesare, te moom ci boppam,
fa la nara gaaw, dellu. 5 Mu ne leen: «Kon
nag, na nit ñu am baat ñu bokk ci yeen, ànd ak
man, tuumaali waa ji, ndegam am na fenn fu mu
tooñe.»
6 Festus toogaatul ak ñoom lu wees juróom
ñett ba fukki fan, doora dellu Sesare. Ba mu
agsee ba ca ëllëg sa la toog ca àttekaay ba, joxe
ndigal, ñu indi Póol. 7 Ba Póol dikkee, Yawut ya
jóge Yerusalem yéew ko, teg ko tuuma yu bare
te réy, te manuñu cee firndeel lenn.
8 Ci kaw loolu Póol weddi tuuma yi, ne: «Muy
yoonu Yawut yi, di kër Yàlla gi, di Buur bu mag bi
Sesaar, tooñuma ci kenn.» 9 Festus nag bëgg lu
neex Yawut yi, tax mu ne Póol: «Ndax nangu
ngaa dem Yerusalem, ñu àttee la foofa ci mii
mbir ci sama kanam?»
10 Póol itam ne ko: «Maa ngi nii taxaw ci
kanam àttekaayu Buur Sesaar; te fii lañu ma
wara àttee. Yawut ñi nag, defuma leen dara, te
yaw ci sa bopp, wóor na la. 11 Su ma tooñee, su
ma defee lenn lu dee di àtteem, tinuwma ngir
baña dee. Waaye su lenn amul ci li ma ñii di
jiiñ, kenn amul sañ-sañu jébbal ma leen. Buur
Sesaar nag laa dénk sama bopp!»

12 Ci kaw loolu, Festus gise ak waa kurél ga,
ba noppi ne ko: «Sesaar nga dénk sa bopp, ca
Sesaar nga jëm.»

Festus diisoo na ak buur Àggripa

13 Gannaaw ab diir buur Àggripa ànd ak
jigéenam Berenis ganesi Sesare, ngir nuysi Fes-
tus. 14 Ba ñu fa amee ab diir, Festus diis Buur
Àggripa mbirum Póol, ne ko: «Jenn waay ju ñu
tëj kaso la nu Feligsë bàyyee. 15 Ba ma demee
Yerusalem, moom la ma sarxalkat yu mag yeek
njiiti Yawut yi booleeloon, di sàkku ci moom
ab daan. 16 Ma ne leen: “Aaday Room daal
nanguwul ñu jébbale nit, ngir ñu rey ko, te
jëkkula jàkkaarloo ak ñi ko tuumaal, ba mana
layal boppam ci mbir mi ñu ko tuumaal.” 17 Ba
ñu dikkee fekk ma fii itam, yàggaluma ci dara,
ca ëllëg sa sax laa toog ca àttekaay ba, daldi
joxe ndigal, ñu indi waa ji. 18 Ba tuumaalkat
ya taxawee nag, feeñaluñu jenn tuuma ju bokk
ci yu bon, yi ma foogoon, 19 xanaa seen yenn
yëfi diiney bopp yu ñu juboowul, ak mbirum ku
ñuy wax Yeesu mu dee woon, te Póol moomu
di dëggal ne mu ngi dund ba tey. 20 Loolu
nag jaaxal ma, ba ma laaj ko ndax nangu naa
dem Yerusalem, ñu àttee ko fa ci moomu mbir.
21 Póol itam sàkku ñu dencagum ko kaso, tey
sàkku ci mbiram, àtteb buur bu tedd bi. Ma
daldi joxe ndigal, ngir ñu dencagum ko kaso, ba
ma yebal ko ca Sesaar.»

22 Ci kaw loolu Àggripa ne Festus: «Kooku de,
man sax bëgg naa koo déglu.» Festus ne ko: «Bu
ëllëgee dinga ko dégg.»

Póol teew na ci kanam Àggripa

23 Ca ëllëg sa Àggripa ak Berenis ànd ak
topp mu rààññiku, duggsi ca ëttub àttekaay ba,
feggook njiiti gàngoor ya, ak kàngami dëkk ba.
Festus joxe ndigal, ñu indi Póol.

24 Ba mu dikkee, Festus ne: «Buur Àggripa,
yeen mboolem ñi fi bokk ak nun teew, gis ngeen
kii, moom la ma askanu Yawut wépp booleel,
muy ca Yerusalem ak fii itam, ñuy xaacu naan:
“Kii yelloowula dundati.” 25 Man nag damaa gis
ne deful dara lu jar àtteb dee. Waaye gannaaw
moo dénk boppam buur bu tedd bi, man dogu
naa ko koo yónnee. 26 Mbiram nag laa amul dara
lu ma wóor, ngir ma bind ko sang bi. Moo tax
ma indi ko ci seen kanam, rawatina ci sa kanam,
Buur Àggripa, ngir gannaaw bu ñu ko dégloo,
ma mana am lu ma bind. 27 Ndaxte jàllale ku ñu
jàpp te tudduloo tuuma yi ñu koy topp daal, lu
juunu la ci man.»

26

Póol layoo na fa kanam Àggripa

1 Ci kaw loolu Àggripa ne Póol: «Léegi sañ
ngaa waxal sa bopp.» Póol nag tàllal loxoom,
layool boppam, ne:

2 «Buur Àggripa, mbégte laa am ndax dinaa
layool sama bopp ci sa kanam tey, ngir tontu
mboolem lu ma Yawut yi jiiñ. 3 Rawatina ba
ma xamee ne ku géeju nga ci aaday Yawut, ak
werante yi ci seen wàllu yoon. Kon dama lay
ñaan rekk, nga muñal ma, déglu ma.

4 «Mboolem fi ma jaare ci samag dund, dale ko
ca samag ndaw, ca ndoorte la, ba ma nekkee ca
sama biir xeet, ak ca Yerusalem, lépp, mboolem
Yawut yi xam nañu ko. 5 Xam nañu ma bu
yàgg, te su leen neexee ñu seede ne ngérum
Farisen mi gëna diis ci sunu diine, ci laa masa
bokk. 6 Sama taxawaayu tey ci ëttub àttekaay
bii nag, mooy yaakaar ji ma am ci dige bi Yàlla
digoon sunuy maam. 7 Te mooy dige bi fukki
giir ak ñaar yu bànni Israyil di séentu mu sottil
leen, ba tax guddi ak bëccëg ñu xér ci jaamu
Yàlla. Yaakaar jooju nag, Buur, moo tax Yawut
yi tuumaal ma! 8 Ana lu leen taxa jàpp ci seen
biir ne xel nanguwul Yàlla di dekkal ñi dee?

9 «Man ci sama bopp, gàntal lu ma man turu
Yeesum Nasaret, sama warugar laa ko defoon.
10 Def naa ko ci Yerusalem, te it bare na ñu sell
ñu ma tëjlu ci kaw sañ-sañ bu ma sarxalkat yu
mag yi jagleel, te saa yu ñu leen tegaan àtteb
dee, dama daan biral kàddu gu leen àtte ñàkkal.
11 Jàngoo jàngu laa leen daan tege mbugal ay
yooni yoon, ngir xàccloo leen. Maa daan sànju
ba xaabaabal ci seen kaw, topp leen ba ci biir
dëkki jaambur yi.

12 «Yoon wu mel noonu laa doon dox, jëm
Damaas, ci ndigalal ak ndénkaanel sarxalkat yu
mag yi. 13 Ba ma demee ba wetu digg bëccëg,
Buur, ca laa gis ag melax gu leer ba raw jant bi,
fettaxe asamaan, ne ràyy fi ma wër, maak ñi ma
àndal. 14 Nu ne dàll fi suuf. Ma dégg baat bu
ma wax ci làkku yawut, ne ma: “Sóol, Sóol, lu
tax nga di ma bundxatal? Dangay sonal sa bopp

rekk, mbete fas wu manula woŋŋeetu ba wéq dëgël bu koy jam.”

15 «Ma ne ko: “Sang bi, yaa di kan?” Sang bi ne ma: “Man maay Yeesu, mi ngay bundxatal.
16 Jógal taxaw nag. Dama laa feeñu ngir def la ngay sama surga, ngir nga di ma seedeel peeñum tey, ak peeñu yi ma lay feeñooji ëllëg. 17 Maa lay musal ci askanu bànni Israyil, ak ci jaambur ñi ma lay yebal, 18 ngir nga xippil leen, jële leen ci lëndëm, tàbbal leen ci leer, seppee leen ci noteelu Seytaane, indi leen ci Yàlla, ñu am njéggalug bàkkaar, am cér ci biir nit ñi ñu sellal ndax ngëm, gi ñu ma gëm.”

19 «Kon nag buur Àggripa, peeñum asamaan moomu, woruma ko. 20 Waaye li dale Damaas ak Yerusalem ba ci réewum Yawut gépp, ba ca ñi dul Yawut, ñoom ñépp yégal naa leen seen wartéef, muy tuubeel ak waññiku ci Yàlla, ak jëf ju tuubeel yellool. 21 Loolu moo waral Yawut yi jàppe ma ca kër Yàlla ga, di ma fexee rey.
22 Ndimbalal Yàlla nag moo ma may may dund ba tey jii, di ko seedeel ci mag ak ndaw, te waxuma lenn lu moy la yonent ya ak Musaa waxoon ne dina am. 23 Dañu noon fàww Almasi jaar ci ay coono te mooy jëkka dekki, ba siiwtaane leer gu jolli, ñeel bànni Israyil ak jaambur ñi itam.»

24 Naka la layool boppam noonu, Festus àddu ca kaw, ne ko: «Póol, yaw dangaa dof! Sa njàng mu réy mee la dofloo.»

25 Póol ne ko: «Dofuma de, Festus mu tedd mi, dëgg gu ànd ak xel kay, laay biral. 26 Lii ma wax, buur bi xam na ko, moo tax ma ñeme koo wax

ci kanamam, ndax bir na ma ne, amul lenn lu
ko ump ci lii, ngir du cib ruq la xewe. 27 Buur
Àggripa, xanaa gëm nga yonent yi? Xam naa
xéll ne gëm nga.»
28 Àggripa nag ne Póol: «Nga defe ne man nga
maa gaawa def noonu ab gëmkatub Almasi?»
29 Póol ne ko: «Mu gaaw, mu yeex, waxuma
yaw rekk, waaye yaak mboolem ñi may déglu
laay ñaan Yàlla, ngeen fekksi ma ci lépp, lu moy
càllala yii ñu ma jénge!»
30 Ci kaw loolu buur bi ak boroom réew mi jóg,
ñook Berenis ak ña ñu toogal. 31 Ña ngay dem,
te naa ca seen biir: «Kii kat deful dara lu jar
dee mbaa ay jéng.» 32 Àggripa moom ne Festus:
«Kii kay su dénkuloon mbiram Sesaar, nu man
koo yiwi.»

27

Póol dugg na gaal, jëm Room

1 Ba loolu wéyee ñu dogu noo dugal gaal,
jëme nu réewum Itali. Ñu teg Póol ak ñeneen
ñu ñu tëjoon, ci loxool njiitu takk-der bu ñuy
wax Yulyus, bokk ci mbooloom xarem buur bu
mag bi. 2 Nu dugg gaalu dëkk ba ñuy wax
Àddramit tey jaareji teeruy Asi, daldi tàbbi biir
géej, Aristàrk jenn waay ju dëkke Tesalonig ca
diiwaanu Maseduwan, ànd ak nun.
3 Ca ëllëg sa nu teeri Sidon; Yulyus nag baaxe
Póol, may ko mu dem ci ay xaritam, ngir ñu
topptoo ko. 4 Nu jóge fa, dellu géej, ngelaw li
soflu nu, nu leru tefesu Sippar, jaare wet gu nu

fegoo ngelaw li. 5 Ci kaw loolu nu jàll géej, gi
janook diiwaani Silisi ak Pamfili, daldi teeri Mira
ca Lisi. 6 Foofa nag njiitu takk-der ba gis gaal
gu jóge Alegsàndiri, jëm Itali, mu dugal nu ca.
7 Ba loolu amee nuy deme ndànk ay fani fan;
sonn nanu lool doora jub Kanidd, waaye ngelaw
li mayu nu nu teer. Nu leru tefesu Keret, jaare
wet gu nu fegoo ngelaw li, janook Salmon. 8 Sonn
nanu lool bala noo romb foofu, doora agsi fa ñuy
wax Neex Teeru, te dend ak dëkk ba ñuy wax
Lase.

9 Fekk na nag nu yàgg ca yoon wa, ba tollu
ci jamono ju tukkib géej aaytal, ndax fekk na
Koorug Yawut* wees. Loolu tax Póol digal leen
ne: 10 «Bokk yi, gis naa ne yoon wii loraange ak
yàqule gu réy la. Waxuma gaal gi ak li mu yeb,
waaye sunuy bakkan sax xaj na ci.» 11 Teewul
njiitu takk-der ba sobental waxi Póol, déggal
dawalkat ba ak boroom gaal ga. 12 Te itam teeru
boobu neexul woona lollikoo. Loolu waral ña
ëpp ca waa gaal ga mànkoo ci jóge fa, dellu
géej, te fexe nu ñu àgge Fenigsë, ngir lollikoo
fa. Mooy teerub dunu Keret bi jublu sowub suuf
ak sowub kaw.

Ngëlén sàqi na

13 Ci kaw loolu ngelawal bëj-saalum wal
ndànk, ñu njort ne man nañoo sottal seen

---

* **27:9** 27.9 Koorug Yawut, ca fukkeelu fanu juróom ñaareelu weer wa lay am, mu yemook sàttumbar, jàpp oktoobar. Mooy bésub Njotlaay bi. Bés boobu la sarxalkat bu mag ba daan yóbbu deretu jur fa bérab bu sell baa sell, ngir Yàlla baal bànni Israyil seeni bàkkaar. Bés bu sella sell la woon, bu ñu daan yendoo woor. Seetal ci *Sarxalkat yi* 16.

pexe. Ñu wëgg diigal, daldi tafoo tefesu Keret.
14 Teewul nes tuut ngelaw lu réy lu ñuy wax
Penkub kaw, riddee ca dun ba. 15 Gaal gi buubu,
manatula dékku ngelaw li, ba nu mujj bayliku,
daldi yal. 16 Nu leru nag dun bu tuuti bu ñuy
wax Koda, jaare wet gu nu fegoo ngelaw li, teg
ci sonn lool doora téye loocob rawtu bu gaal gi.
17 Ñu yéege looco ba, daldi jël ay buum yu ñu
laxas ca yaramu gaal ga, dàbblee ko ko. Ci kaw
loolu ñu ragala ngiroji ca beeñ bu ñuy wax Sirt,
ba tax ñu sànni diigal, ngir yeexal gaal ga, daldi
yalal. 18 Ca ëllëg sa ngelaw la wéye noo pamti-
pamtee, ba ñu mujj wàññi ca yebu gaal ga, sànni
biir géej. 19 Ca gannaaw ëllëg sa, seen loxoy
bopp lañu jële yenn jumtukaayi gaal ga, sànni.
20 Ay fani fan jant beek biddiiw yi ne meŋŋ, te
ngelaw liy riddi rekk, ba nu noppee yaakaar ne
dinanu mucc.
21 Loolu nag fekk na ñu gëjoona lekk. Póol
daldi taxaw ca seen biir ne: «Bokk yi, su ngeen
yégoon déggal ma, baña jóge Keret, ba moyu
loraange gii ak yàqule gii. 22 Léegi nag dama
leen di ñaax, ngir ngeen dalal seen xel, ndax
kenn ci yeen du ñàkk bakkanam, gaal gi rekk
ay yàqu. 23 Ndax malaakam Yàlla ji ma moom,
te ma di ko jaamu, moo ma dikkal biig. 24 Mu ne
ma: "Póol, bul tiit; fàww nga taxawi fa kanam
Sesaar, te it Yàlla moo la baaxe muccug mboolem
ñi nga àndal ci gaal gi." 25 Kon nag, bokk yi, dalal-
leen seen xel, ndax gëm naa Yàlla, xam naa ne
ni mu ko waxe, ni lay ame. 26 Du ñàkk aw dun
wu nu lufeji.»

Gaal ga tas na

27 Ca fukkeelu bés baak ñeent, nu ngay yal-
yalee fu ne ca géeju Adiratig; ba guddi ga xaajee
mool ya njort ne nu ngay jegesi ab tefes. 28 Ñu
sànni nattukaay ba biir géej, gis ndox ma xóote
ñaar fukki dayo, xawa yemook ñeent fukki
meetar. Ñu demati tuuti, sànniwaat ko, daldi gis
ndox ma xóote fanweeri meetar, xawa yemook
fukki dayo ak juróom. 29 Ci kaw loolu ñu ragala
lufeji bérab bu ami doj, ba tax ñu sànnee ca
geenu gaal ga, ñeenti diigal, tey ñaan jant fenke
leen. 30 Teewul mool ya ñoom di fexee raw,
daldi dem ba yoori loocob rawtu ba biir géej,
tey taafantoo ne ay diigal lañuy sànnee ca boppu
gaal ga. 31 Póol nag ne njiitu takk-der ba ak
xarekat ya: «Ñii bu ñu desul ci gaal gi, yeen
dungeen raw.» 32 Ca la takk-der ya dog buum
ya téye looco ba, bàyyi, mu wéy.

33 Naka la jant di waaja fenk, Póol ñaax ñépp,
ngir ñu lekk; mu ne leen: «Fukki fan ak ñeent
a ngii, yeena ngi toog, lekkuleen, sexuleen dara.
34 Dama leen di ñaax nag ngir ngeen lekk, ndax
noonu doŋŋ ngeen mana rawe. Du genn kawar
sax guy rote ci boppu kenn ci yeen.» 35 Loolu la
wax, daldi jël mburu, sant Yàlla ci kanam ñépp,
ba noppi dagg, lekk. 36 Ba loolu amee, ñépp dellu
sawar, daldi lekk ñoom itam. 37 Ña nekkoon ca
gaal ga ñépp ñaar téeméer ak juróom ñaar fukk
ak juróom benn (276) lañu. 38 Ñu lekk ba suur,
daldi sànni pepp ma biir géej, ngir woyofal gaal
ga.

39 Ba bët setee, xàmmiwuñu réew ma, waaye

ab catu tefes lañu séen. Ñu fas yéene caa teerali,
ndegam manu na. 40 Ba mu ko defee ñu dagg
diigal ya, wacc biir géej, yiwiwaale goj ya téye
joowu yay dawal gaal ga. Ci kaw loolu ñu firi
wiiru kanam ga, wacce ak ngelaw la, nu wuti
tefes ga. 41 Teewul ñu dal fu ñaari ndaw daje, ci
ab tundu beeñ, gaal ga luf. Boppu gaal ga nuur
ca suuf sa, yëngootul, geenu gaal ga tas ndax
dooley gannax ya.

42 Ba loolu amee takk-der ya nara rey ña ñu tëj,
bala ñoo fëey, ba raw. 43 Njiitu takk-der ba nag
namma rawale bakkanu Póol, ba tax mu aaye
loolu. Mu sant ñi mana féey, ne leen ñu jëkka
sóobu, wuti tefes ga. 44 Ña ca des nag, topp ca,
ñii langaamoo ay dénk, ñee, tojiti gaal ga. Noonu
la ñépp mujje jot tefes ga ci jàmm.

28

Póol gane na dunu Màlt

1 Gannaaw ba nu rawee, nu yég ne dun ba
Màlt lañu koy wax. 2 Waa réew ma nag laaye nu
biir lool. Fekk na mu tàmbalee taw, ànd akub
sedd. Ñu taalal nu am njaar, dalal nu nun ñépp.
3 Póol daldi taxan aw say, di ko teg ca taal ba,
jaan génne ca ndax tàngoor wa, màtt ko ba taq
ci loxoom. 4 Waa réew ma gis jaan ja langaamoo
loxol Póol, ñu naan ca seen biir: «Nit kii kay ab
bóomkat lay doon, ndegam moo rëcce géej, te
taxul Ndogal may ko mu dund.» 5 Teewul Póol
yëlëb jaan ja ca sawara sa, te dara jotu ko. 6 Nit
ña nag di ko xoole yaram wu newi, mbaa mu
jekki ne dàll, dee. Naka lañu xool lu yàgg ba gis

ne dara jotu ko, ñu xalaataat, daldi ne Póol yàlla
la.
7 Ca wetu tefes googee nu teere nag, fa la toolub
kilifag dun ba féete woon, ñu di ko wax Publiyus.
Mu dalal nu, ganale nu ngan gu neex diiru ñetti
fan. 8 Fekk na baayu Publiyus a nga tëdd ndax
tàngooru yaram ak biiru taññ. Ci biir loolu Póol
dem seeti ko, ñaanal ko, teg ko ay loxoom, mu
wér. 9 Ba loolu amee jarag ya ca dun ba dikk,
daldi wér ñoom itam. 10 Teraanga yu bare terale
nañu nu ko fa, te ba nuy dem, jox nañu nu la nu
soxla.

Àgg nanu Room

11 Gannaaw ba nu fa amee ñetti weer lanu
dugg gaal gu lollikoo woon ca dun ba. Gaal gaa
nga bàyyikoo woon Alegsàndiri, di xàmmikoo
jëmmi tuur ya ñuy wax Kastor ak Polugsë*. Nu
daldi tàbbiwaat biir géej. 12 Nu teeri dëkk ba
ñuy wax Sirakus, toog fa ñetti fan. 13 Nu jóge
fa, leru tefes ga, ba agsi Resiyo. Ca ëllëg sa
ngelawal bëj-saalum jóg, nu daldi àgg teerub
Pusol ci ñaari fan. 14 Gis nanu fa ay bokki
gëmkat, ñu ñaan nu, ba nu toog fa ñoom juróom
ñaari fan. Gannaaw loolu nu dem Room. 15 Ba
bokki gëmkati Room yégee ne nu ngi dikk, ñoo
nu gatandusi ba fa ñuy wax péncu Apiyus ak fa
ñuy wax Ñetti dalu gan ya. Ba leen Póol gisee,
daa sant Yàlla, daldi gëna sawar. 16 Ba nu dikkee
Room nag may nañu Póol, mu am daluwaayu
boppam, ab takk-der di ko wattu.

---

* **28:11** 28.11Kastor ak Polugsë: ñoo doon seexi Sës, yàllay Gereg yi. Ñoom lañu gëm ne ñoo daan musal waa géej.

Póol waare na ca Room

17 Ñu teg ca ñetti fa, mu woolu njiiti Yawuti
dëkk ba. Ba ñu dajee, mu ne leen: «Bokk yi, man
defuma dara lu dëngook sunuw xeet mbaa sunu
aaday maam. Teewul ñu jàppe ma fa Yerusalem,
teg ma ci loxoy Room. 18 Ñooñu seet sama mbir,
gisuñu ci man tuuma ju yelloo àtteb dee, ñu nar
maa bàyyi. 19 Ba Yawut ya bañee nag, amatuma
pexe mu dul dénk sama mbir Sesaar, doonte du
lenn lu may toppe samaw xeet. 20 Mbir moomu
nag moo tax ma woolu leen, ngir giseek yeen,
diisook yeen, ndax yaakaaru bànni Israyil moo
waral sama jéng yii.»

21 Ñu ne ko: «Nun de, du benn bataaxal bu nu
jot bu jóge Yude ci sa mbir, te du kenn ci bokk
yi, ku dikk wax mbaa mu seedeel la lenn lu bon.
22 Waaye bëgg nanoo dégg ci sa gémmiñu bopp li
nga gëm, ndax li nu xam daal mooy, ngér moomu
nga bokk, fu nekk lañu koy diiŋate.»

23 Ci kaw loolu ñu jox ko bés, bés ba dikk,
ñu bare dikk, fekksi ko ca daluwaayam. Suba
ba ngoon mu di leen jàngal, di leen seedeel lu
jëm ci nguurug Yàlla, di leen won ci mbirum
Yeesu, firnde yu leen gëmloo te tukkee ci yoonu
Musaa ak ci yonent yi. 24 Ñenn ña nag gëm la
mu wax, ña ca des weddi. 25 Ba ñu werantee
ca seen biir, bay dem te juboowuñu, Póol teg ca
ne leen: «Noo gu Sell gee yeyoon wax lii seeni
maam, Yonent Yàlla Esayi jottli. 26 Mu ne:

“Demal ci xeet wii, nga ne leen:

‘Yeenay dégloo déglu, dungeen dégg;

ngeen xoolee xoole, dungeen gis.’

27 Xolu xeet wee dërkiis,
seeni nopp fatt,
ñu gëmm fatuus,
ba seeni gët du gis,
seeni nopp du dégg,
seen xol it du yég, ba ñu tuub,
ma wéral leen.”
28-29 «Xamleen nag ne xibaaru mucc gii tukkee
fa Yàlla, yóbbante nañu ko ñi dul Yawut, te
ñoom dinañu ko déglu.»
30 Diiru ñaari at la Póol dal Room ci kërug
boppam gu muy fey, di fa àggale mboolem ña
koy seetsi. 31 Muy yégle nguurug Yàlla, di jàngle
mbirum Sang Yeesu Almasi ci teeyug bakkanam
te amul benn gàllankoor.

Kàddug Yàlla gi
Wolof Bible 2020 revision.
La bible en wolof; revision 2020

copyright © 2010, 2020 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Dialect: Regional Wolof

Translation by: La MBS

For complete copyright statement, please see http://sng.al/copyright
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-07-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 23 Jul 2020
eb088fb7-76e3-5c5f-ab35-a0da6cd8fd40